

Mapa de les 3 zones d'actuació del projecte EXOGARRAF, el Parc del Garraf, l'Espai Natural dels Colls i Miralpeix, i la riera de Ribes. Els polígons en vermell delimiten les zones d'actuació, pertanyents als espais naturals protegits Xarxa Natura 2000 de la costa del Garraf.

Flors silvestres dels Països Catalans

<p>NENÚFAR <i>Nymphaea alba</i> NIMFEA BLANCA LOTUS</p> <p>La flor blanca s'obre entre les fulles, amples i flotants, amb llargues tiges que arrelen al fons dels estanyos i braços de riu on viu. Molt escassa.</p> <p>V-IX</p>	<p>TORA BLAVA <i>Aconitum napellus</i></p> <p>La seva presència espectacular destaca als herbassars de muntanya, on el bestiar no la tastava a causa de la seva toxicitat letal.</p> <p>VII-IX</p>	<p>RANUNCLE D'AIGUA <i>Ranunculus baudotii</i> API D'AIGUA CREIXENASSA</p> <p>Arrela als fons somers i arriba a encatifa de blanc les basses i estanyols d'aigües netes on viu.</p> <p>III-VII</p>	<p>GATASSA <i>Ranunculus ficaria</i> FICÀRIA</p> <p>Pròpia de boscos humits i, a la terra baixa, de ribera. Les fulles tenen forma de cor i les flors són lluent.</p> <p>I-V</p>	<p>CORNIOL <i>Aquilegia vulgaris</i> OCELLETS</p> <p>Planta de tiges altes i esveltes que creix a l'ombra de boscos caducifolis, sobretot rouredes.</p> <p>V-VII</p>	<p>HERBA FETGERA <i>Hepatica nobilis</i> VIOLETA DE LLOP</p> <p>Menuda i baixa, apareix de manera precoç al sotabosc de tota mena de boscos frescos. Les fulles, persistents, són lloses al revers.</p> <p>Tòxica. I-V</p>	<p>ROSELLA <i>Papaver rhoeas</i> GALLARET QUIQUIRÍQUIC ROELLA</p> <p>Inconfusible flor de camps i sembrats: els herbicides l'han fet rara i l'han relegat a flor de marge.</p> <p>III-VIII</p>	<p>FUMÀRIA <i>Fumaria officinalis</i> JULIVERT BORD</p> <p>Creix als conreus i vorades i el fullam recorda el julivert. Les flors, menudes i d'aspecte delicat, estan agrupades en raïms.</p> <p>II-IX</p>	<p>PERICÓ <i>Hypericum perforatum</i> FLOR DE SANT JOAN, HERBA FORADADA</p> <p>Herba perenne robusta i ramificada, que fa flors abundants de color groc brillant.</p> <p>V-IX</p>	
<p>COLITX <i>Silene vulgaris</i> CONILLETES</p> <p>Herba de pocs pams d'alçada pròpia de vores de camins i ambients ruderals. Té el calze inflat molt característic.</p> <p>III-X</p>	<p>CLAVELL DE PASTOR <i>Dianthus hyssopifolius</i> CLAVELLET</p> <p>Herba dels prats pedregosos i marges de muntanya, de fulles llargues i flors amb pètals esfilagarsats distintius.</p> <p>VI-IX</p>	<p>MALVA MAJOR <i>Malva sylvestris</i> FORMATGETS</p> <p>Una de les moltes malves de les nostres terres. Val sols nitrificats, prop de poblacions humanes, indrets amb bestiar, camins i erms.</p> <p>III-X</p>	<p>DRÒSERA <i>Drosera rotundifolia</i> ROSELLA D'OR</p> <p>Planteta carnívora de fulles arrodonides i enganxoses, per capturar insectes. Les flors són petites. Es fa en molleses i llocs humits.</p> <p>VI-VIII</p>	<p>VIOLETA <i>Viola sylvestris</i> VIOLETA DEL BOSC</p> <p>Menuda, es fa al sotabosc de boscos caducifolis, des de la terra baixa fins a l'alta muntanya.</p> <p>II-V</p>	<p>RAVENISSA BLANCA <i>Diplotaxis erucoides</i> CITRÓ</p> <p>És una de les flors més abundants als camps i vores, i pot espurnejar de blanc gairebé tot l'any.</p> <p>I-XII</p>	<p>PRIMAVERA <i>Primula veris</i> CUCUT, PRÍMULA</p> <p>Floreix aviat, abans no verdgen massa els boscos caducifolis on viu. A l'alta muntanya apareix també en prat.</p> <p>III-VII</p>	<p>ANAGALL <i>Anagallis arvensis</i> ALFÀBREGA BORDA, MORRO</p> <p>Herba baixa, té les fulles oposades, en punta, i fa floretes blaves o rogenques, minúscules però molt aparenents.</p> <p>II-X</p>	<p>BARRETETS <i>Umbilicus rupestris</i> ORELLA DE FRARE MELIC</p> <p>Planteta carnívora, de fulles arrodonides que esdevenen rogenques a la tardor. Creix en rocams i parets de pedra.</p> <p>IV-VII</p>	
<p>REGALÈSSIA DE MUNTANYA <i>Trifolium alpinum</i></p> <p>Herba dels prats de muntanya que té arrels de regust ensucrat que li donen nom, si bé no té res a veure amb la regalèsia vera, que creix a la terra baixa.</p> <p>VI-VIII</p>	<p>TRÈVOL DE PRAT <i>Trifolium pratense</i> TRÈVOL BORD</p> <p>Trèvol típic de prats humits i jonqueres, també conreat en prats de dall, amb finalitats farrangeres.</p> <p>IV-X</p>	<p>LOT CORNICULAT <i>Lotus corniculatus</i> BANYA DE CABRA LOT BANYUT</p> <p>Planta menuda, comuna arreu de prats i alguns matollars, de tiges amb grups de flors al capdamunt, de tons grocs i de vegades ataronjats.</p> <p>III-X</p>	<p>BAMBOLLERA <i>Euphorbia helioscopia</i> LLETEROLA D'HORT LLETERESA</p> <p>Com totes les lletereses, la tija en trencar-se desprèn un làtex blanc i enganxós. Es fa en horts, patis i llocs nitrificats.</p> <p>I-V</p>	<p>FONOLL <i>Foeniculum vulgare</i> FENOLL</p> <p>Herba alta i aromàtica molt típica de la terra baixa mediterrània, en vores de camins, camps secs i conreus abandonats.</p> <p>VI-XI</p>	<p>PASTANAGA BORDA <i>Daucus carota carota</i> APAGALLUMS</p> <p>Fa flors blanques agrupades en umbels amples i circulars. Parent salvatge de la pastanaga, la seva arrel és molt aromàtica.</p> <p>IV-XI</p>	<p>FONOLL MARI <i>Critium maritimum</i> JULIVERT DE MAR</p> <p>Té les fulles i les tiges carnosos i molt aromàtiques, i les flors, agrupades en umbels, tenen un to blau molt aparenent.</p> <p>VI-I</p>	<p>PANICAL BLAU <i>Eryngium bourgatii</i> CARD BLAU, PANICAL DE MUNTANYA</p> <p>Planta amb aspecte de card que creix a les pastures de muntanya seques. Les fulles, l'apex de les tiges i les flors tenen un to blau molt aparenent.</p> <p>VI-VIII</p>	<p>CRISPINELL GROS <i>Sedum sediforme</i> ARRÓS BORD PA DE PASTOR</p> <p>Viu en llocs amb sòls molt prims, en pedregars, parets seques i teulades velles. Les fulles són carnosos.</p> <p>VI-VIII</p>	
<p>GENCIANA GROGA <i>Gentiana lutea</i></p> <p>Herba alta i robusta, amb les flors agrupades al capdamunt. Viu als herbassars i les pastures d'alta muntanya.</p> <p>VI-VII</p>	<p>GENCIANA BLAVA <i>Gentiana acaulis</i> CAMPANETES, GENÇANA</p> <p>Herba baixa dels prats d'alta muntanya. Les flors, de morfologia variable segons la subespècie, són sempre blaves.</p> <p>IV-VIII</p>	<p>CORRETTJOLA <i>Convolvulus arvensis</i> CORRIOLA</p> <p>Creix tant enfilada a altres plantes i parets com estesa per terra. Altres correjtjoles viuen als canyissars i a les platges.</p> <p>IV-X</p>	<p>BORRATJA <i>Borago officinalis</i> BORRAINA</p> <p>Molt comuna en vores de camins i llocs alterats. Les fulles, un xic espinesques, aspreses al tacte, són comestibles i les flors es fan servir en medicina casolana.</p> <p>XII-V</p>	<p>MÚRIA <i>Verbascum sinuatum</i> TREPÓ</p> <p>Té una roseta de fulles de contorn sinuós, i a l'estiu forma una tija alta i robusta, amb flors grogues. Es fa en llocs alterats.</p> <p>VI-IX</p>	<p>CONILLETES <i>Antirrhinum majus</i> GOSSOS</p> <p>Fa una alta inflorescència amb flors de tons vermellorsos en forma de boca que s'obre si les premem lateralment. Creix en rocams, parets i jardins.</p> <p>IV-XI</p>	<p>ESPUNYIDELLA GROGA <i>Galium verum</i> MOSQUERA HERBA DE TALL</p> <p>Les flors, petites i molt oloroses, estan agrupades en denses inflorescències. Viu en prats frescos i un xic humits.</p> <p>VI-IX</p>	<p>VIOLETA D'AIGUA <i>Pinguicula grandiflora</i></p> <p>Herba carnívora petita i fràgil, amb fulles basals enganxoses, per atrapar insectes. La flor recorda les violes autèntiques. Viu en indrets humits.</p> <p>V-VII</p>	<p>CONSOLVA <i>Sempervivum tectorum</i> MATAFOC</p> <p>Té una roseta basal compacta de fulles carnosos. Es fa als teulats, pastures pedregoses i rocams de muntanya.</p> <p>VI-VII</p>	
<p>MARGARIDOIA <i>Bellis perennis</i> MARGALIDA</p> <p>Planta baixa que encatifa els marges i les pastures amb els seus capitols blancs amb el cor groc.</p> <p>I-IV</p>	<p>MARGARIDA DE PRAT <i>Leucanthemum vulgare</i></p> <p>Espècie robusta i molt variable però sempre amb corona blanca i botó groc. Viu en vores de bosc, pastures i prats de dall, sobretot en zones de muntanya, i fa la flor, inconfusible, a l'estiu.</p> <p>VI-VIII</p>	<p>PIXALLITS <i>Taraxacum officinale</i> DENT DE LLEÓ</p> <p>Molt abundant en herbassars, camps i vores de camins un xic humits. El nom fa referència a les seves propietats diurètiques.</p> <p>III-VII</p>	<p>AMARGOT <i>Urospermum dalechampii</i> APAGALLUMS</p> <p>És comuna a vores de camps, de camins i erms. Les flors, d'un groc entrellimonat i sofre, tenen les puntes fosques.</p> <p>IV-VI</p>	<p>LLETSÓ <i>Sonchus oleraceus</i> LLETTISSÓ</p> <p>La planta pot superar el metre d'alçada i té fulles dentades. La flor, d'un groc llimona, pot aparèixer tot l'any. Creix en llocs ben nitrificats.</p> <p>I-XII</p>	<p>CALCIDA BLANCA <i>Galactia tomentos</i> CARD BLANC</p> <p>Card poc vigorós i de fulles marbrejades, creix en sòls remoguts i cardassars d'ambients mediterranis.</p> <p>II-VIII</p>	<p>XICOIRA <i>Cichorium intybus</i></p> <p>Herba de marges i vores de camí, amb fulles basals corcades i tiges i flors cobertes d'una mena de borro protector blanquinós.</p> <p>V-XI</p>	<p>FLOR DE NEU <i>Leontopodium alpinum</i> EDELWEISS</p> <p>Flor d'alta muntanya, de fulles basals en roseta i tiges i flors cobertes d'una mena de borro protector blanquinós.</p> <p>VII-VIII</p>	<p>JONÇA <i>Aphyllantes monspeliensis</i> CLAVELLS DE PASTOR</p> <p>Pròpia de substrats calcaris, creix en prats secs i brolles. Les tiges recorden les del jonc.</p> <p>III-VIII</p>	<p>MARCÒLIC <i>Lilium martagon</i> CONSOLDA</p> <p>Planta alta de flors reunides en raïms espectaculars. És pròpia de boscos caducifolis frescos amb sòls rics.</p> <p>V-VII</p>
<p>SARRIASSA <i>Arum italicum</i> RAPA</p> <p>Té una inflorescència central groga i enganxosa, embolcallada d'una vistosa espata. Es fa en boscos de ribera i fondals humits.</p> <p>III-V</p>	<p>NARCÍS <i>Narcissus poeticus</i> GRANDALLA SATALIA</p> <p>D'aspecte i olor encisadors, floreix al Pirineu i en algunes muntanyes més meridionals, en prats i llocs frescos. Flaireu-la, però no la colliu!</p> <p>IV-VI</p>	<p>LLIRI DE NEU <i>Galanthus nivalis</i></p> <p>Floreix molt aviat, de vegades a través de la neu, als boscos caducifolis humits i prats montans, i als boscos de ribera de la terra baixa.</p> <p>I-V</p>	<p>LLIRI DE MAR <i>Pancreatum maritimum</i> ASSUTZENA DE MAR</p> <p>Viu a la sorra de les platges. Les fulles, d'un verd glauc, creixen lleugerament en espiral. La flor, tan efimera com espectacular, té una aroma deliciosa.</p> <p>V-IX</p>	<p>LLIRI BLAU <i>Iris germanica</i> GINJOL BLAU</p> <p>Cultivat i naturalitzat en llocs rocósos i prats secs, més enllà dels jardins. Hi ha espècies de lliri de color blau autòctones, més escasses.</p> <p>III-VI</p>	<p>LLIRI GROG <i>Iris pseudacorus</i></p> <p>La flor, espectacular, apareix a mitja primavera entre les fulles lanceolades, verdes i brillants, que creixen en aigües molt rics i vores d'estanyos.</p> <p>IV-VII</p>	<p>FLOR CAPUTXINA <i>Anacamptis pyramidalis</i> BARRETET</p> <p>Oraquída de flors menudes agrupades en una inflorescència de forma més o menys piramidal. Pròpia llocs oberts de la terra baixa.</p> <p>V-VII</p>	<p>ABELLERA <i>Ophrys apifera</i> FLOR D'ABELLA</p> <p>Una de les moltes abelleres, orquídes amb flors en forma d'insecte, que podem trobar als prats, erms i brolles.</p> <p>III-VI</p>	<p>CALABRUIXA PETITA <i>Muscari nealectum</i> CAP BLAU ALL DE SERP</p> <p>Planteta menuda de fulles llargues i primes que creix en camps i marges. Fa un raïm de flors blaves o violàcies. És tòxica.</p> <p>III-V</p>	<p>ALL DE BRUIXA <i>Allium roseum</i> ALL BORD</p> <p>Supera el mig metre d'alçada i és molt freqüent a la terra baixa, en erms, vores de camí i marges. La fortor d'all és inequívoca.</p> <p>III-VI</p>

HÀBITAT

- Rius i aiguamolls
- Conreus
- Ambients ruderals
- Rocams
- Prats i pastures
- Boscos
- Litoral

ABUNDÀNCIA

- Molt freqüent
- Freqüent
- Poc freqüent
- Escassa

FLORACIÓ

Els números romans representen els mesos de floració de cada espècie

Producció: Revista Presència SL i Obra Social de Caixa Catalunya
Coordiació: Miquel Riera (Presència) i Obra Social de Caixa Catalunya.
Disseny i Il·lustració: Jordi Molins i Florentin Morante.
Assessorament: Josep Vigo i Bonada. **Correcció lingüística:** Núria Ferriol
© Del pòster: Revista Presència SL i Obra Social de Caixa Catalunya
© De les il·lustracions: Toni Llobet.
Abril del 2009

Plantes aromàtiques i remeieres dels Països Catalans

Herbes i mates

SAJOLIDÀ
Satureja montana
S. hortensis
SAJURIDA (PV)
SENYORIDA (B)

De tija llenyosa, creix en zones plujoses. La d'horta és una herba anual. S'usa per confitar olives.

S. montana

ORENGA
Origanum vulgare

Planta herbàcia o de tija llenyosa que creix en terrenys secs i assolats. És el primer condiment de les pizzes. Com a medicinal, és també emmenagoga.

MARDUIX
Origanum majorana

Planta herbàcia cultivada com a ornamental molt perfumada. S'usa amb la menta per aromatitzar les faves.

SÀLVIA
Salvia officinalis

Mata llenyosa d'aroma balsàmica, de fulles carneses i piloses. Creix en llocs secs i àrids. Sol ser cultivada. És també emmenagoga, carminativa i antisèptica bucal.

ALFÀBREGA
Ocimum basilicum

AUFÀBEGA (B), ALFÀBEGA (PV)

De fulla grossa i lluent, es cultiva com a condiment. Se'n fa el cèlebre *pesto* genovès.

TARONGINA
Melissa officinalis

TARONGÍ (B), CIDRAC (CN)

Herba vivaç de zones humides i ombrívols, cultivada com a aromàtica i remeiera. És la base de l'Aigua del Carme.

MENTA BORDA
Mentha suaveolens

HERBA-SANA BORDA (B), MATAPUÇA (PV)

Herba perenne estolonífera, que creix en llocs humits. És pilosa i d'olor forta.

MENTA
Mentha spicata

M. SOPERA (C), M. DEL CÀRAMEL (PV)

De tija de secció quadrada, com tot el gènere *Mentha*, la podem considerar la mare de totes les mentes, ja que la majoria d'hibridacions hi tenen relació.

POLIOL
Mentha pulegiol

PONIOL, POLIOL D'AIGUA (C)

Herba vivaç i conreada. Es diu que "el polioli a tot mal don consola". Entre altres, té propietats com a emmenagoga i febrífuga.

TOMANÍ
Lavandula stoechas

CAP D'ASE, TOMANYI (C)

Mata llenyosa, d'aroma molt forta. Creix en contrades mediterrànies marítimes.

ESPÍGOL
Lavandula officinalis

ESPÍGOL VER (C)

Mata llenyosa de contrades mediterrànies i estatge montà submediterrani. Amb bràctees florals més estretes que l'espígol. Corolla de color lila pàl·lid.

BARBALLÓ
Lavandula latifolia

ESPÍGOL COMÚ

Mata llenyosa de contrades mediterrànies i estatge montà submediterrani. Amb bràctees florals més estretes que l'espígol. Corolla de color lila pàl·lid.

ROMANÍ
Rosmarinus officinalis

ROMER, ROMANILL, ROMANYÍ

Mata llenyosa que sol esdevenir un arbust que creix en terrenys calcaris i àrids i que se sol conrear en parcs i jardins. Pot florir tot l'any. Entre altres virtuts, és emmenagoga.

FARIGOLA
Thymus vulgaris

FRIGOLA, TIMÓ (C), TOMELL (PV)

Mata llenyosa i molt ramificada, que creix en sòls calcaris, però també es cultiva. La tradició mana collir-la el dijous sant, amb la lluna plena de primavera. Ús en laques bucal i als ulls, i carminativa.

MARIALLUISA
Aloysia citrodora

HERBA LLUISA, DE LA PRINCESA, REINA LLUISA

Arbust de fulla caduca d'origen americà conreat en horts i jardins per usar-ne les fulles com a remei.

BERBENA
Verbena officinalis

BERBERA (B)

Planta anual (a vegades vivaç) poc fullosa, que creix en marges i llocs secs arrecerats.

ORTIGA
Urtica dioica

ESTRÍGOL, EIXORDIGA

Herba alta, perenne i dioica (sexes separats), que creix en llocs humits. Aquesta planta dona nom a la urticària. Entre altres virtuts, és depurativa, hemostàtica i antilopètica.

CUA DE CAVALL
Equisetum arvense

El 3% del pes d'aquesta planta són minerals dels quals sobresurten el silici i el potassi, composició que la converteix en una gran remineralitzant.

MATAFALUGA
Pimpinella anisum

ANÍS, MATAFALUGA (PV)

Herbàcia anual, aquí rarament cultivada, de la qual s'aprofiten els fruits aromàtics de la seva umbel·la. Com el celiandre, aromatitza bunyols i altres pastissos. També és galactagoga.

COMÍ
Cuminum cyminum

Herba biennal, que creix en prats de muntanya. També es conrea per aprofitar-ne la grana. Entre altres propietats, és carminativa, galactagoga i emmenagoga.

CELIANDRE
Coriandrum sativum

CORIANDRE, CELIANDRIA, XELIANDRIA

Herba fètida de fruit aromàtic, conreada tant per la fulla fresca com per la llavor seca. També és carminativa.

FONOLL
Foeniculum vulgare

FENOLL

Herba d'un verd grisenc que creix en herbassars, marges i ruderals. Se'n aprofita la planta verda per aromatitzar peix i caragols i les llavors com a remei. També és carminativa, galactagoga i va bé per als ulls.

REGALÈSSIA
Glycyrrhiza glabra

Planta que creix en terrenys arenosos i amb aigua, buscada i conreada pel seu rizoma llarg, gruixut i dolç, una veritable llaminadura.

CAMAMILLA
Matricaria chamomilla

CAMAMILLA (PV), MAÇANILLA, MAJOLA

Herba anual que creix en erms i marges calcaris. La camamilla romana (*Anthemis nobilis*), té les mateixes propietats. Entre altres virtuts, és carminativa, antiinflamàtori i va bé per als ulls.

ÈRNICA
Arnica montana

HERBA DEL COP, H. DE LES CAIGUDES, TABAC DE PASTOR

Creix en zones d'alta muntanya i se'n usen les flors. Adequada contra les contusions i contra els blaus. Ingerida pot ser mortal.

LLÚPOL
Humulus lupulus

HERBA CERVESERA (C), ESPARGA

Planta enfiladissa dioica, que creix en llocs humits i es conrea pels cons femenis per fer cervesa.

CÀNEM
Cannabis sativa

CÀNYEM (B)

Planta dioica d'origen persa naturalitzada, que s'aprofitava per les fibres vegetals per fer cordes. De la subvarietat *C. indica* se'n diu *marihuana* i *maria*.

Arbres i arbustos

MURTRA
Myrtus communis

MURTA (C)

Aquest arbust és l'única mirtàcia europea. Fa agrupacions al litoral mediterrani.

EUCALIPTUS
Eucalyptus sp.

FEBRER, ARBRE DE LA SALUT

Arbre austral naturalitzat per a la indústria paperera. Desprèn una olor balsàmica agradable.

SALZE
Salix alba

SAULE, SAULA (C), VIMETERA, VIMENERA (PV)

Propi de riberes, se sol trobar en parcs i jardins. Se'n aprofita l'escorça, l'extracte de la qual és la base de l'aspirina.

SAÛC
Sambucus nigra

SAÛQUER, SABUC, SABUQUER, BONARBRE

Creix en llocs humits. De la inflorescència se'n fa un xampuny o es menja arrebossada i dels fruits se'n fa confitura. També és laxant i s'usa en cures oculars.

LLORER
Laurus nobilis

LLOR

Creix espontani a la Mediterrània, però sol ser plantat. Les fulles aromatitzen estofats, plats de faves i escabetxs.

ARÇ BLANC
Crataegus monogyna

ARÇ (C), ESPINAU, ESPINAL (PV), CRATERER DE LA MARE DE DEU

Arbust que creix als boscos mediterranis i del qual s'aprofiten les flors blanques i les fulles.

TIL·LER
Tilia sp.

TELL, TEI (C), TIL·LERA (PV)

Arbre salvatge, però el coneixem plantat en parcs, jardins i carrers. És molt aromàtic i desprèn un enganxós mucilag.

GINEBRÓ
Juniperus communis

GINEBRE

Arbret dioic, s'havia usat com a arbre de Nadal. Amb les seves baies s'aromatitza la licors i altres plats de caça.

ÀLOE VERA
Aloe vera

SÈVER, ATZAVARA VERA

Originària de l'Índia, és una planta vivaç de fulles succulentes. El gel saludable de les seves fulles també té propietats laxants.

VARIETAT DIALECTAL
(C) Principat (PV) País Valencià (B) Illes Balears

PRINCIPALS PROPIETATS:
FR Flairosa i Ratafiaire DE Digestiva - Estomacal DI Diurètic
CU Culinària i/o Apenitiva VR Vies respiratòries SH Sedant - Hipotensora
DE Cosmètica - Ús extern A Analgèsica - Antialgíca E Espasmòdica - Espasmolítica

Usos atribuïbles a les plantes varien molt d'una localitat a l'altra, i segons les diferents tradicions etnobotàniques. Tant la tria d'espècies com les propietats medicinals sintetitzades aquí són a títol indicatiu, no pretenen ser exhaustives i en cap cas poden substituir la preceptiva supervisió tècnica d'un professional herbolari o mèdic.

Dibuixos
Toni Llobet i François

Orquídies de Paisos Catalans

SABATEJA DE LA MARE DE DÉU
Cypripedium calceolus
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: setiu.

EPHRACTES PALESTRIS
Epipactis atrorubra
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: setiu.

EPHRACTES DE FULLA PETITA
Epipactis atrorubra
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: setiu.

OURÀSÀ BLANC
Cephaelis laniflora
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

CLAVELL ABORTIU
Ranunculus abortivus
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ORQUÍDIA FANTASMA
Epipactis atrorubra
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: setiu.

MASRANETA D'ORADA
Neottia nuda
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: setiu.

LÍSTERA D'ORADA
Listera ovata
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ESPIRANT ALTIMUNAL
Epipactis atrorubra
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: setiu.

GOGERA
Goegera sp.
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: hivern.

MOSQUES VERDES
Stemodia bulbifera
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera.

PLANTANERA DE MUNTANYA
Panicum calamagrostis
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: setiu.

ORQUIS BLANC
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: setiu.

NIGRITTEL-LA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: setiu.

ORQUIS VERD
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: setiu.

ORQUIS MAGALAT
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: setiu.

CAPUTXINA TACADA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera.

FLOR DE L'HONOR
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera.

SALLS
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera.

ORQUIS ROSA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera.

ABELLERA FAVALLONA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera.

PENTECOSTA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ORQUIS SÒCABAT
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ORQUIS MASQUE
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

FLOR DEL SEIÀ
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ORQUÍDIA DE PRAT
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ORQUIS HIRCI
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

MOSQUES GROSSES
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

FLOR CAPUTXINA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: setiu.

SALLS
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera.

ABELLERA VERMELLA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ABELLERA FOSCA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ABELLERA ROSA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ABELLERA GROGA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ABELLERA VERMELLA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ABELLERA VERMELLA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ABELLERA VERMELLA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ABELLERA VERMELLA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ABELLERA VERMELLA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

ABELLERA VERMELLA
Ophrys sphegodes
Herba de Provença i molt localíssima. És una planta emblemàtica perquè a l'últim dibuix hi ha un clau de Sant Jordi.
Floració: primavera-setiu.

CatalunyaCaixa | Caixa Catalunya Tarragona Menorca

RESC DEXTINACIÓ

LOCALITZACIÓ

AMBIENT

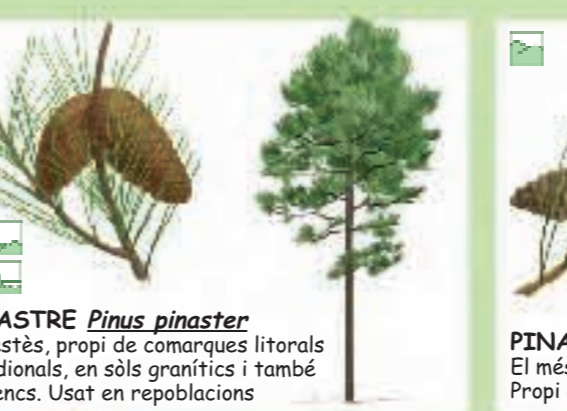

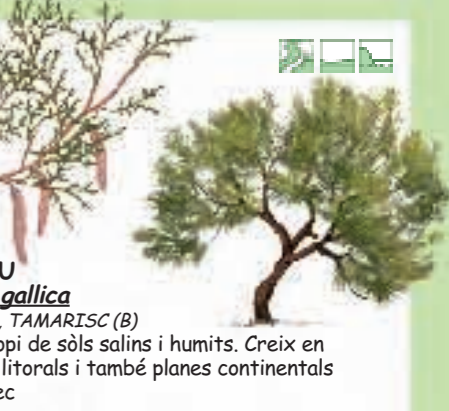

FORMACIÓ VEGETAL

PRÈSÈNCIA

CX

Arbres dels Països Catalans

 <p>AVET <i>Abies alba</i> Creix al Pirineu i cap al sud fins al Montseny. Sovint apareix barrejat amb faig i pi roig</p>	 <p>PI NEGRE <i>Pinus uncinata</i> De forma cònica per resistir la neu, és el pi de l'alta muntanya. Pot viure fins als 2.700 metres d'altitud</p>	 <p>PI ROIG <i>Pinus sylvestris</i> Alt i de tronc rogenc, és el pi de muntanya més abundant</p>	 <p>PI BLANC <i>Pinus halepensis</i> El pi més estès a la muntanya baixa i les zones litorals. Substitueix els alzinars degradats. Molt combustible.</p>	 <p>PINASTRE <i>Pinus pinaster</i> Poc estès, propi de comarques litorals meridionals, en sòls granítics i també sorrencs. Usat en repoblacions</p>	 <p>PINASSA <i>Pinus nigra</i> El més alt. Arriba als 45 m d'alçada. Propi de les muntanyes interiors</p>	 <p>PI PINYER <i>Pinus pinea</i> Procedent de l'est mediterrani i del tot naturalitzat. Forma de para-sol característica. Pinyons comestibles</p>
 <p>SAVINA <i>Juniperus phoenicea</i> SIVINA(B) Arbret d'ambients muntanyencs, sovint secs i rocósos, resisteix l'aridesa i el vent fort</p>	 <p>TEIX <i>Taxus baccata</i> Estès, però mai abundant, creix a torrenteres i al peu dels penyals. El seu fruit és tòxic</p>	 <p>LLEDONER <i>Celtis australis</i> Arbre esvelt de fruits comestibles. Apareix plantat a indrets habitats i també creix espontàniament en racons humits</p>	 <p>OM <i>Ulmus minor</i> Creix aïlladament o formant bosquines a racons humits, vora recs i barrancs. Molt afectat per la grafiosi, una malaltia causada per un fong</p>	 <p>OMA <i>Ulmus glabra</i> Substitueix l'om a la muntanya mitjana humida. Com l'om, el fullam era usat com a farratge, per això n'hi ha de rabassuts</p>	 <p>GRÈVOL <i>Ilex aquifolium</i> Mai gaire alt i tot sovint arbustiu, creix als boscos humits. Els seus fruits, que apareixen a l'hivern, són aliment per a la fauna</p>	 <p>TAMARIU <i>Tamarix gallica</i> TAMARELL, TAMARISC(B) Arbret propi de sòls salins i humits. Creix en aiguamolls litorals i també planes continentals de clima sec</p>
 <p>FAIG <i>Fagus sylvatica</i> El gran arbre planifoli de les muntanyes humides. Apareix fins als Ports de Beseit. Al novembre el fullam esdevé de colors torrats encesos</p>	 <p>ROURE MARTINENC <i>Quercus pubescens / humilis</i> La seva fulla, pilosa al revers, roman seca a l'arbre tot l'hivern i cau just abans del rebrot. Típic de la meitat nord del Principat</p>	 <p>ROURE PÈNOL <i>Quercus robur</i> De fulles grosses i glabres, amb pecíol curt. Propi de muntanyes humides, a la Val d'Aran i al Pirineu oriental</p>	 <p>ROURE DE FULLA GRAN <i>Quercus petraea</i> Es distingeix del roure martinenc per les fulles ben glabres. El substitueix als vessants pirinencs de sòl àcid i a la part nord de les serres del migjorn català</p>	 <p>ROURE DE FULLA PETITA O ROURE VALENCIÀ <i>Quercus faginea</i> De fulla petita i pilosa, que no cau fins acabat l'hivern. Típic del País Valencià, tot i que també es troba al Principat</p>	 <p>ALZINA / CARRASCA (<i>Quercus ilex</i>) <i>(Q. ilex ssp. rotundifolia)</i> Característic de les muntanyes mediterrànies. Forma densos boscos. A zones continentals hi ha l'alzina carrasca, més menuda</p>	 <p>ALZINA SURERA <i>Quercus suber</i> SURO(C) Alzina de capçada poc densa. La seva escorça gruixuda i resistent al foc és el suro, que es pot extreure i recreix</p>
 <p>VERN <i>Alnus glutinosa</i> De fulla lluent i arrodonida. Típic d'indrets humits i sobretot vora de rius. El trobem des del Pirineu fins al delta de l'Ebre</p>	 <p>BEDOLL <i>Betula pendula</i> De muntanyes humides, aprofitada clarianes i vores de forests, i recolonitza sòls pobres i boscos talats. Escorça blanca característica</p>	 <p>AVELLANER <i>Corylus avellana</i> Arbret de port arbustiu amb nombrosos tanyes que creixen de la mateixa soca. Creix a llocs humits. També conreat</p>	 <p>TELL DE FULLA GROSSA <i>Tilia platyphyllos</i> Anomenat també til·ler, creix de manera aïllada a boscos caducifolis mixtos. Arriba fins al Penyalgosa</p>	 <p>POLLANCRE <i>Populus nigra</i> POLL(B) XOP(V) Pot arribar a ser molt alt. Creix de manera espontània prop de rius i barrancs. Es planta a les vores de camps i es conrea per a fusta</p>	 <p>ÀLBER <i>Populus alba</i> AUBE, CLOP BLANC(B) ARBRE BLANC(C) Les fulles són molt clares al revers, i el tronc dels arbres joves és ben blanc. Propi de les vores de rius, rieres i camps</p>	 <p>TRÈMOL <i>Populus tremula</i> Propi de boscos poc densos de les muntanyes humides catalanes. El pecíol comprimit lateralment fa que el fullam tremoli fàcilment, d'aquí el nom</p>
 <p>SARÇA <i>Salix elaeagnos</i> De port arbustiu i nombrosos tanyes a cada soca, té fulles llargues i estretes. Creix vora rius i torrenteres</p>	 <p>GATELL <i>Salix atrocinerea</i> Arbret de fulles lanceolades, comú a vores de torrents i rierols, des del Pirineu fins al País Valencià</p>	 <p>GATSAULE <i>Salix caprea</i> De mida mitjana i fulles més amples que els altres salzes, creix a clarianes i ambients oberts de l'estatge muntà i subalpí</p>	 <p>SALZE <i>Salix alba</i> SAULE(C) De fulla de revers blanquinós, pot assolir mides importants. Viu prop de rius i en espais humits i també vores de camps</p>	 <p>MOIXERA DE GUILLA <i>Sorbus aucuparia</i> De fusta dura i port elevat, creix als boscos subalpins pirinencs, que fa espurnejar de groc a la tardor</p>	 <p>MOIXERA <i>Sorbus aria</i> Es fa als boscos caducifolis de faigs i roures, a les muntanyes humides i calcàries de tots els Països Catalans, si bé escassament al País Valencià i Mallorca</p>	
 <p>AURÓ BLANC <i>Acer campestre</i> Es fa dins de fagedes, rouredes i altres boscos caducifolis. Com els altres aurons, el seu fullam esdevé de color roig encès a la tardor</p>	 <p>AURÓ NEGRE <i>Acer monspessulanum</i> Apareix en boscos caducifolis humits. La variant <i>granatense</i> creix en racons frescos com ara barrancs rocósos. També, com a relict, es troba a la serra de Tramuntana, a Mallorca</p>	 <p>BLADA <i>Acer opalus</i> ROTABOC(B) Apareix en boscos caducifolis humits. La variant <i>granatense</i> creix en racons frescos com ara barrancs rocósos. També, com a relict, es troba a la serra de Tramuntana, a Mallorca</p>	 <p>FREIXE DE FULLA GRAN <i>Fraxinus excelsior</i> De fulla i port més grans que el freixe de fulla petita. Creix en boscos de la Catalunya humida. Forma de vegades freixenedes</p>	 <p>FREIXE DE FULLA PETITA <i>Fraxinus angustifolia</i> Típic de les zones humides, vores de rius i recs des de la plana fins al medi muntà, en indrets ni massa secs ni massa freds</p>	 <p>ULLASTRE <i>Olea europaea</i> UASTRE(B) Creix de manera espontània a les comarques litorals, com a arbust de gran port. La forma domesticada és l'olivera</p>	

Insectes comuns dels Països Catalans

ODONATS

ESTIRACABELLS
Calopteryx haemorrhoidalis
De cos gràcil, vola a les vores dels rierols d'aigües netes i ben oxigenades. Mascles i femelles tenen coloracions diferents

ESPIA-DIMONIS
Anax imperator
Gras i de vol molt vigorós. Sobrevo-la rius i basses per caçar altres insectes. També apareix lluny de l'aigua

LIBÈL·LULA *Libellula depressa*
Odonat de mida mitjana, amb l'abdomen ample i aplanat. Freqüent al voltant de les basses i llacs amb aigües estancades

EFÍMERA
Ephemera danica
Els adults són voladors i de vida molt curta. Les nimfes són aquàtiques i respiren amb les traqueobrànquies de l'abdomen

PERLA
Perla marginata
Els adults fan petites volades prop de l'aigua. Les nimfes són uns bons bioindicadors de la qualitat de l'aigua on viuen

ESCARABAT DE CUINA
Blatta orientalis
PANEROLA NEGRA
Freqüent a les cases. Els mascles són de color marronós i les femelles, gairebé negres

PREGADÉU
Mantis religiosa
PLEGAMANS, CAVALL DE SERP
Molt característic per la morfologia del primer parell de potes

INSECTE PAL
Clonopsis gallica
BASTÓ
El cos llarg i prim, la posició rígida i immòbil i la capacitat de canviar de color el doten d'una notable capacitat de camuflatge

PAPA-SASTRES
Forficula auricularia
TISORETES, PAPARELLES
Molt característic pels cercs del final de l'abdomen en forma de pinça. El mascle l'utilitza per subjectar la femella durant la còpula

ORTOPTERS

GRILL CAMPEROL
Gryllus campestris
Més fàcil de sentir cantar que no pas de veure. El cant és produït pel fregadís de les dues ales

GRILL DOMÈSTIC
Acheta domestica
Els adults es poden trobar tot l'any i els agraden els ambients humanitzats

CADELL
Gryllotalpa gryllotalpa
Inconfusible, no té ulls i el primer parell de potes són en forma de pala. Excava galeries i només en surt de nit

LLAGOSTA MIGRADORA
Locusta migratoria
De vol ràpid i potent, es desplaça llargues distàncies. Presenta una fase solitària i una de gregària, en la qual pot fer malbé conreus

SALTAMARTÍ
Tettigonia viridissima
LLAGOSTA VERDA
Té una mida mitjana i un color verd intens, de vegades marronós. S'alimenta tant de plantes com de petits insectes

CIGALA *Cicada orni*
Els mascles tenen un parell d'òrgans estridulosos a l'abdomen mitjançant els quals emeten un cant típic destinat a atreure la femella

BERNAT PUDENT
Nezara viridula
De coloració verd clara, que en els individus vells agafa tonalitats marronoses fosques. S'alimenta de moltes plantes diferents

PENTATÒMID
Graphosoma lineatum italicum
Molt aparent per la coloració vermellosa amb ratlles negres

POLL DE MORO
Pyrrhocoris apterus
REDUÏD, CORALET
Sovint viu en grups nombrosos i té tendències antropòfiles. En destaca el color vermell del cos, amb taques negres diverses

PUGÓ
Aphis sp.
El pugó és un hemípter de cicle vital complex. S'alimenta de saba i sovint constitueix plagues dels vegetals

TÈRMIT
Reticulitermes lucifugus
Forma colònies a les soques dels arbres, als troncs caiguts i a les estructures de fusta de les cases, on pot causar problemes

TRICÒPTER *Sericostoma*
CUCA DE CAPSA
L'adult té petits pèls a les ales. Les nimfes, aquàtiques, viuen en estius de formes diferents que elles mateixes construeixen

SIFONÀPTERS

PUÇA
Pulex irritans
Té l'aparell bucal adaptat per picar i xuclar la sang dels seus nostes

ESCORPÍ D'AIGUA
Nepa cinerea
El primer parell de potes grosses i prènsils i el sífil respiratori del final de l'abdomen li donen un aspecte que recorda els escorpins

SABATER
Aquarius najas
La pilositat hidròfuga de la cara ventral del cos i de l'extrem de les potes els permet surar i patinar a la superfície de l'aigua

TEIXIDOR
Ranatra linearis
Neda amb rapidesa i de tant en tant surt de l'aigua i s'enfolla. Viu en aigües molt netes i ben oxigenades

BARQUER
Notonecta maculata
NEDADOR D'ESQUENA
Té les potes adaptades per a la natació. Neda de panxa enlaire perquè reté una bombolla d'aire a la cara ventral de l'abdomen

ZIGENTOMES

POLL COMÚ
Pediculus humanus
POLL DE CAP
A més de les irritacions que produeix amb la seva picada, també pot transmetre malalties

ANOLIPLURS

ESCANYAPOLLS
Lucanus cervus
El mascle té les mandíbules molt desenvolupades. La femella, més petita, les té més discretes. Viu als alzinars i a les rouredes

ESCARABAT LLUENT
Calosoma sycophanta
S'alimenta d'erugues de lepidòpters, alguns dels quals són plagues forestals.

ESCARABAT DAURAT
Chrysocarabus rutilans
Les coloracions metàl·liques blau verdoses i corce rogenques en fan un dels coleòpters més bonics de la nostra fauna

ESCARABAT PILOTER
Scarabeus sacer
Amassa boles de fems que transporta rodolant cap al cau. Fa la posta dins les boles

ESCARABAT D'AIGUA
Dytiscus marginalis
Té el tercer parell de potes en forma de pala per nedar. A l'esquena, sota els èlitres, té una cavitat plena d'aire per respirar

PEIXET DE PLATA
Lepisma saccharina
Es freqüent a les cases, on té costums nocturns

BANYARRIQUER
Cerambyx cerdo
De mida grossa, l'adult té unes antenes molt desenvolupades. Les larves mengen fusta morta dels arbres

CERAMBÍCID DEL FAIG
Rosalia alpina ROSALIA
El color gris blavós amb taques negres del cos fa que quedí ben camuflat damunt l'escorça dels faigs

FORMIGA NEGRA
Messor barbarus
A la primavera destapa les galeries del niu i la terra que n'extreu fa unes muntanyetes en forma de volcà

REVEIXÍ
Crematogaster scutellaris
CUALLEVAT
Fa el niu a la fusta viva o morta. Quan se sent amenaçat enlaira l'abdomen i emet una feromona d'alarma

MOSCA DOMÈSTICA
Musca domestica
Molesta, però no pica. Pot transmetre malalties en posar-se al damunt d'aliments i contaminar-los

MOSCA DEL VINAGRE
Drosophila melanogaster
Es desenvolupa on hi ha productes procedents de la fermentació del vi i sobre la fruita en descomposició en general

MOSCA DE L'OLIVERA
Dacus oleae
Constitueix una plaga greu de les oliveres i és necessari el seu control. La larva s'alimenta de les olives

MOSQUIT
Culex pipiens
A banda de les molesties de les picades, és un transmissor de malalties com la malària

MOSQUIT TIGRE
Aedes albopictus
Oriund del sud-est asiàtic. La femella pica durant tot el dia i té un màxim crepuscular. El mascle s'alimenta de nèctar

VESPA COMUNA
Vespa germanica
Les obreres són molt agressives i piquen sovint. Fabrica nius de paper on hi poden viure milers d'individus

ABELLA DE LA MEL
Apis mellifica
Prou coneguda per la seva activitat pol·linitzadora. Forma colònies amb una estructura social complexa

BORINOT
Bombus terrestris
Té el cos robust amb tres ratlles grogues. Fa nius a terra amb desenes de cambres i fins a un metre de fondària

MOSCA VIRONERA
Calliphora erythrocephala
Pon els ous a la carn i d'altres productes animals en descomposició. Les larves se n'alimenten

TÀVEC
Tabanus bromius
És hematòfag i xucla la sang a animals domèstics com les vaques i els cavalls. També pica l'home

MOSCA VERDA
Lucilia caesar
Té un color verd metàl·lic característic. S'alimenta d'excrements i les larves poden causar malalties

MOSCA DOMÈSTICA
Musca domestica

MOSCA DEL VINAGRE
Drosophila melanogaster

MOSCA DE L'OLIVERA
Dacus oleae

MOSQUIT
Culex pipiens

MOSQUIT TIGRE
Aedes albopictus

MOSCA VIRONERA
Calliphora erythrocephala

TÀVEC
Tabanus bromius

MOSCA VERDA
Lucilia caesar

HIMENÒPTERS

VESPA COMUNA
Vespa germanica

ABELLA DE LA MEL
Apis mellifica

BORINOT
Bombus terrestris

MOSCA VIRONERA
Calliphora erythrocephala

TÀVEC
Tabanus bromius

MOSCA VERDA
Lucilia caesar

MOSCA DOMÈSTICA
Musca domestica

MOSCA DEL VINAGRE
Drosophila melanogaster

MOSCA DE L'OLIVERA
Dacus oleae

MOSQUIT
Culex pipiens

MOSQUIT TIGRE
Aedes albopictus

MOSCA VIRONERA
Calliphora erythrocephala

TÀVEC
Tabanus bromius

MOSCA VERDA
Lucilia caesar

MECÒPTERS

PANORPA
Panorpa meridionalis
MOSCA ESCORPÍ
El mascle té un òrgan copulador en forma de pinça al final de l'abdomen, doblegat cap amunt

CUCA DE LLUM
Lampyris noctiluca
LLUVERNA
Té òrgans luminescents a l'extrem de l'abdomen. El mascle és alat i vola i la femella sembla una larva

PROCESSIONÀRIA
Thaumetopoea pityocampa
Les larves viuen a les bosses dels pins. A partir del març baixen fent les típiques fileres i s'enternen

ARNA DE LA ROBA
Tinea pellionella
L'adult és de color groc clar i vola de nit. La larva s'alimenta de substàncies domèstiques

PAPALLONA DE LA COL
Pieris brassicae
Les erugues s'alimenten de crucíferes com la col i el nap. En neixen dues o tres generacions de març a octubre

REINA DE LA RUDA *Papilio machaon*
Vola de març a setembre en dues generacions. L'eruga menja sobretot fulles de ruda, fonoll i pastanaga

BLAVETA
Polyommatus icarus
Abundant arreu de març a setembre. El mascle és de color blau i la femella, més discreta, de tons marronosos

BUFADORATS
Macroglossum stellatarum
Bat les ales 85 cops per segon i és capaç de mantenir-se estàtic en l'aire tot llibant una flor, com ho fan els colibrís

PLANIPENNIS

ASCALÀFID
Libellula cunii
A la primavera vola activament en prat assolellats. El color groc lletós de les ales és característic

FORMIGA LLEÓ
Palpares libelluloides
La larva, carnívora, viu en llacs sorrencs, on fa un forat en forma d'embut que funciona com una trampa. L'adult és volador

CRISOPA *Chrysopa perla*
El cos i les ales són de color verd clar. És una bona voladora, crepuscular o nocturna, i és atreta per la llum

LEPIDÒPTERS

PROCESSIONÀRIA
Thaumetopoea pityocampa

ARNA DE LA ROBA
Tinea pellionella

PAPALLONA DE LA COL
Pieris brassicae

REINA DE LA RUDA
Papilio machaon

BLAVETA
Polyommatus icarus

BUFADORATS
Macroglossum stellatarum

mod. 2008-163

Papallones dels Països Catalans

REINA DE LA RUDA
Papilio machaon

Una de les papallones més espectaculars. Els mascles es concentren molt dels turons.
Fenoll, pastanaga, ruda.

REINA ZEBRADA
Iphiclydes podalirius

Les llargues cues i el dibuix zebraat la fan inconfusible; frequenta turons i marges de camps.
Aranyoner, arc blanc, arbres fruiters.

Parnassius apollo

Viu a les tartanes i els prats dels Pirineus i altres serralades ibèriques.
Crespinells.

BLANCA DE LA COL
Pieris brassicae

La més gran de les blanquetes, a vegades pot ser una plaga als horts.
Col i altres crucíferes.

Anthocharis cardamines

La seva aparició dona la benvinguda i una nota de color a la primavera.
Crucíferes.

Colias crocea

Típica dels ambients agrícoles, se la pot veure fins ben entrada la tardor.
Alfals, trèvols, lot corniculat.

Gonepteryx cleopatra

Per passar l'hivern, l'adult s'amaga sota les fulles d'heura. La femella és verda i no té taques taronges.
Aladern.

Callophrys rubi

La trobem a les brolles durant els mesos de març i abril.
Estepa negra, estepa barrera, Helianthemum nummularium.

Lampides boeticus

Blaveta migradora, de vol ràpid i nerviós, abundant a finals d'estiu.
Ginesta, alfals i altres papilionàcies.

Celastrina argiolus

Blaveta típica d'ambients forestals humits i de jardins, és de les primeres a aparèixer cada temporada.
Esbarzers, heura.

Maculinea arion

Al final del seu creixement les erugues es tornen carnívores i depreden les larves i pupes de la formiga Myrmica stabuleti.
Oronga, serpoll.

Lysandra bellargus

Típica de secs calcaris. Com passa amb altres blavetes, les erugues viuen en simbiosi amb formigues.
Desferracavalls.

Polyommatus icarus

La blaveta més comuna. Igual que en altres blavetes, les femelles són marrons i més difícils de veure.
Alfals, trèvols, lot corniculat.

Libythea celtis

Acudeix als lledoners quan aquests broten, per aparellar-se i fer la posta.
Lledoner.

REI DE L'ARBOÇ
Charaxes jasius

Papallona espectacular i de vol molt potent, es veu sovint llibant els excrements.
Arboç.

Nymphalis antiopa

Amb el seu característic vol planant, es troba a la vora de boscos de ribera en ambients centreeuropeus.
Salzes, pollancre.

Vanessa atalanta

A la tardor arriba del nord en gran nombre per hivernar a la Mediterrània.
Ortigues.

Vanessa cardui

Migradora per excel·lència, durant la primavera arriba per reproduir-se a la Mediterrània procedent del nord d'Àfrica.
Ortigues.

Inachis io

Les erugues fortament recobertes d'espines teixeixen nius comunitaris a les ortigues.
Ortigues.

Polygonia c-album

Les seves ales retallades la fan críptica quan s'atura sobre l'escorça dels arbres però també ens ajuden a reconèixer-la.
Ortigues, am, llúpol.

Argynnis paphia

Viu preferentment en llocs humits. Les femelles ponen els ous a l'escorça d'arbres propers a violetes.
Violetes.

Melitaea deione

Forma part d'un grup d'espècies semblants; les erugues de les quals viuen en nius sedosos comunitaris.
Conillet, llinària, plantatge.

Pyrgus malvoides

Viu en prats, on sol passar desapercebuda pel seu vol ràpid i nerviós.
Gram negre, esbarzer.

Limenitis reducta

Viu en boscos mediterranis, on els mascles estableixen territoris en claranes.
Lligabosc.

Melanargia lachesis

Típica de prats amb herba alta, és una de les papallones més abundants a les nostres contrades.
Gramínies.

Brintesia circe

Papallona de mida gran, té el costum d'aturar-se sobre els tronc dels arbres, on queda perfectament camuflada amb les ales plegades.
Gramínies.

Erebia meolans

Les espècies del gènere Erebia viuen a l'alta muntanya. El seu color fosc les ajuda a escalfar-se en aquests ambients freds.
Gramínies.

Pararge aegeria

Molt comuna en claranes i marges de bosc, se la pot veure fins i tot durant l'hivern.
Gramínies.

Danaus chrysipus

Papallona subtropical que efectua migracions a l'estiu resseguint la costa mediterrània.
Matagàs, seder, corret jola gran.

Carcharodus alceae

Les erugues viuen dins de refugis fets plegant les fulles de les malves, als ambients ruderals.
Malva.

Ochlodes venata

Els mascles estableixen territoris a les claranes i marges dels boscos humits.
Gramínies.

Euphydryas aurinia

Les erugues, negres i amb espines, són fàcils de trobar sobre el lligabosc a la primavera.
Lligabosc.

Zygaena trifolii

Les espècies del gènere Zygaena mostren sempre activitat diürna i viuen preferentment en prats.
Lot corniculat.

Sesia apiformis

Les erugues són berrinadores dels pollancre. Els adults imiten les vespes com a sistema de defensa.
Pollancre.

Pyronia bathseba

Típica de llistonars, on arriba a ser molt abundant a finals de primavera.
Gramínies.

Lasiommata megera

Es manté en vol fins ben entrada la tardor, en llocs pedregosos i assolats.
Gramínies.

PAPALLONA DE LA CALAVERA
Acherontia atropis

Efectua migracions periòdiques des del continent africà. Penetra en rascos d'abelles, atreta per la mel.
Patateres i altres solanàcies.

Smerinthus ocellata

Les erugues són molt grosses i, com en la resta d'espècies de la família dels esfingíds, porten una banya al darrere.
Salzes.

Plutella xylostella

Pertany als micralepidòpters. Efectua migracions procedent d'Àfrica i es comporta com a plaga greu de crucíferes cultivades.
Crucíferes.

Macroglossum stellatarum

Es fàcil veure-la xuclant el nèctar de les flors, mentre es manté immòbil a l'aire com si fos un colibrí.
Espunyidella, rogeta.

Lycophotia dispar

Pot comportar-se com a plaga dels alzinars. Les femelles gairebé no volen i atreuen els mascles amb feromones.
Alzina i molts altres arbres i arbusts.

Gastropacha quercifolia

Quan reposa durant el dia, plega les ales de manera que sembla toment una fulla seca de roure.
Aranyoner, arc blanc, salzes.

Callimorpha quadripunctaria

D'activitat diürna, viu preferentment vora rieres i en llocs humits.
Ortiga i altres plantes baixes.

Pseudopanthera macularia

Vola de dia en zones boscoses obertes. Les larves són del grup de les erugues apamadores.
Diverses labiades.

PAPALLONA BRUIXA
Saturnia pyri

La papallona més gran a tot Europa. En regressió pels tractaments d'insecticides.
Arbres fruiters.

REINA ISABEL
Graellsia isabellae

Una de les papallones més belles de la nostra fauna, només viu a la península Ibèrica i al sud de França.
Pi raig, pinassa.

PROCESSIONÀRIA
Thaumetopoea pityocampa

Les erugues, que tenen pèls molt urticants, viuen en basses de seda als pins i baixen a terra a cristal·litzar-se formant llargues processons.
Pins, cedres.

Arctia caja

L'eruga, negra i molt peluda, és fàcil veure-la travessant camins a gran velocitat.
Diferents plantes baixes.

Catocala nupta

Durant el dia reposa amb les ales plegades, perfectament camuflada, sobre l'escorça dels arbres.
Pollancre, salzes.

Pieris brassicae

La més gran de les blanquetes, a vegades pot ser una plaga als horts.
Col i altres crucíferes.

Lysandra bellargus

Típica de secs calcaris. Com passa amb altres blavetes, les erugues viuen en simbiosi amb formigues.
Desferracavalls.

Polyommatus icarus

La blaveta més comuna. Igual que en altres blavetes, les femelles són marrons i més difícils de veure.
Alfals, trèvols, lot corniculat.

Libythea celtis

Acudeix als lledoners quan aquests broten, per aparellar-se i fer la posta.
Lledoner.

Melitaea deione

Forma part d'un grup d'espècies semblants; les erugues de les quals viuen en nius sedosos comunitaris.
Conillet, llinària, plantatge.

Pyrgus malvoides

Viu en prats, on sol passar desapercebuda pel seu vol ràpid i nerviós.
Gram negre, esbarzer.

Libèl·lules i espiadimonis dels Països Catalans

ZIGÓPTERS (S'aturen amb les ales plegades al cos)
CENÀGRIDS
ESNIDS
CORDULEGASTERIDS
ANISOPTERS (S'aturen amb les ales esteses)
LIBEL·LULIDS

Calopteryx xanthostoma
El cos de color blau metal·litzat i ales amb franges fosques el fan inconfusible

Calopteryx virgo
Especie septentrional, és un bon indicador que l'estat de les aigües és òptim

Calopteryx haemorrhoidalis
Té tons metàl·lics vermellencs, i és menys exigent quant a la qualitat de les aigües

Lestes viridis
Força tardorerna, normalment la femella fa la posta en les branques d'arbre que penjen sobre l'aigua

Lestes barbarus
Fa la posta als herbassars de les basses ja seques de la terra baixa, que les pluges de tardor tornaran a inundar

Lestes dryas
Els mascles tenen segments blavosos al final de l'abdomen; pot ser abundant a la mitjana i alta muntanya

Sympecma fusca
Els adults hivernen als boscos i reapareixen als punts de reproducció de seguida que torna el bon temps

Platycnemis latipes
Gènere amb tíbies aixamplades característiques, és molt abundant als cursos d'aigua permanents

Coenagrion puella
Una de les més comunes d'aquesta família en un ventall ampli d'ambients, des de la terra baixa fins als 2.000 m

Coenagrion mercuriale
Protegida, freqüenta petits cursos fluvials permanents en bon estat

Ischnura graellsii
Sovint l'especie més precoç, abunda a molts tipus d'ambients d'aigües estancades

Enallagma cyathigerum
El c enàgrid més abundant per sobre els 2.000 m, però també present al nivell del mar

Erythromma lindenii
Com en d'altres cenàgrids blaus, per identificar-la cal observar amb cura la forma de la marca negra al segon segment de l'abdomen

Erythromma viridulum
Característica de basses amb vegetació superficial surant, on els mascles estableixen els seus territoris

Pyrrhosoma nymphula
La més comuna dels 2 únics espiadimonis vermells als Països Catalans; no és rar veure'n un gran nombre de parelles fent la posta conjuntament en un tram de riu

Platycnemis acutipennis
Com el seu congènere, és endèmica al sud-oest d'Europa i sovint és comuna als cursos fluvials petits

Aeshna affinis
Es reproduïx a basses temporals i prats humits que s'eixugen a l'estiu

Aeshna juncea
Un gran volador que es reproduïx a més altitud (2.500 m) que cap altre odonat ibèric

Aeshna mixta
Apareix a la terra baixa i la muntanya mitjana a la tardor després de passar l'estació càlida als boscos i muntanyes allunyats dels seus punts de cria

Aeshna isoceles
Inconfusible pel seu color, exigeix làmines obertes d'aigua grans, d'una qualitat alta d'aigua i molta vegetació marginal emergent

Aeshna cyanea
Cria a basses petites, incloent-hi safareigs, fonts i basses de masies, sobretot la muntanya mitjana

Anax imperator
Els mascles són molt agressius i foragiten els altres anisòpters que penetren dins els seus territoris

Anax parthenope
Quan es troba amb un exemplar d'Anax imperator, com que és un xic més petit, sempre acaba cedint i marxa del lloc

Oxygastra curtisii
Malgrat ser protegida, no és rara en zones de muntanya mitjana amb rieres ben conservades

Somatochlora metallica
Especie eurosiberiana present als Països Catalans només en uns quants estanyes alpins a la Val d'Aran i el Pallars Sobirà

Cordulegaster boltonii
Una especie bioindicadora del bon estat de les rieres, que són el seu hàbitat principal

Gomphus pulchellus
El primer gòmfid a aparèixer, resulta abundant fins al començament de l'estiu

Onychogomphus uncatus
És una especie bioindicadora que només és present on la qualitat de les aigües sigui alta

Onychogomphus forcipatus
Com al seu congènere, li agrada posar-se sobre les roques dins els cursos dels rius; en canvi, no exigeix aigües tan netes

Boyeria irene
Els mascles ressegueixen els marges dels rius en vol ras tot cercant les femelles

Macromia splendens
Protegida i recentment trobada a les muntanyes del sud de Catalunya

Cordulia aenea
De color metàl·litzat; restringida a Catalunya a una sola vall de la Val d'Aran, on vola precocement al juny

Orthetrum cancellatum
Comuna a la terra baixa, els mascles es posen a la terra nua dels marges dels estanyes amb poca vegetació emergent

Orthetrum coerulescens
La més petita i comuna del seu gènere als Països Catalans; és freqüent a petits ambients com ara surgències i torberes, a més de rieres i sèquies

Leucorrhinia dubia
Restringida als estanyes i les torberes de l'alta muntanya al nord-oest de Catalunya

Crocothemis erythraea
Una especie en expansió cap al nord, probablement a causa de l'escalfament del planeta

Trithemis annulata
No citada a la península Ibèrica fins al 1981, aquesta especie africana ja s'ha estès per tot el seu litoral mediterrani

Sympetrum flaveolum
Grans taques en safranades a la base de cada ala, no és rara a basses temporals a la mitjana i alta muntanya

Sympetrum pedemontanum
Inconfusible per les franges fosques a les ales, a la Península únicament es reproduïx en una petita zona de la Cerdanya

Sympetrum striolatum
Emergeix quan les altres especies comencen a desaparèixer; alguns individus encara volen al gener i al febrer

Sympetrum fonscolombii
Molt generalista, es reproduïx molt ràpidament als hàbitats efímers

Libellula depressa
Els mascles defensen territoris en aigües estancades de tota mena, des de tolls d'aigua plujana fins a basses de reg

Libellula fulva
Poc coneguda a la península Ibèrica, però amb una població estable a Banyoles, que podria ser relictual

Libellula quadrimaculata
Inconfusible pel fet de ser l'única especie ibèrica amb una petita taca negra a la meitat del marge anterior de cada ala, és abundant a basses permanents a la mitjana i alta muntanya

Revista Presència SL i Obra Social de CatalunyaCaixa
 Coordinació: Joan Ventura (Presència) i Obra Social de CatalunyaCaixa
 Disseny i maquetació: Jordi Molins i Florent Morant
 Assessorament científic i textos: Michael Lockwood / Correcció lingüística: Núria Ferrer
 © Del póster: Revista Presència SL i Obra Social de CatalunyaCaixa
 © De les il·lustracions: Toni Llobet. Març del 2011

Totes les il·lustracions són exemplars mascles, excepte indicació contrària

FREQÜÈNCIA
 ● Abundant ● Escàs i localitzat
 ● Comú en el seu hàbitat ● Rar, en perill

LOCALITZACIÓ
 (C) Principat (PV) País Valencià (B) Illes Balears

HÀBITAT DE REPRODUCCIÓ
 ● Rius i rieres ● Basses temporals
 ● Basses i estanyes permanents ● Estanyes i torberes alpins

Dibuixos: Toni Llobet i François

PRESENCIA

Aquest póster forma part de la col·lecció de l'Obra Social de CatalunyaCaixa "Biodiversitat dels Països Catalans" per promoure el coneixement de la natura i educar en la necessitat de protegir el medi ambient. Posters disponibles a les oficines de CatalunyaCaixa.

Amfibis i rèptils dels Països Catalans

SALAMANDRA
(*Salamandrina atra*)
Viuen als llocs bascosos i humits de Catalunya, on surt de nit i després de la pluja. Pareix directament les larves en aigües netes

TRITÓ PIRINENC
(*Euracrotus asper*)
Viuen als rierols d'aigües fredes i oxigenades, on camina pel fons cercant aliment. La còpula és un entortolliment espectacular

TRITÓ PALMAT
(*Lisotriton helveticus*)
El tritó més petit de Catalunya. Viuen a zones humides i se'l pot trobar a l'aigua des del mes de febrer fins a principis d'estiu

OFEGABOUS
(*Pleurodeles waltl*)
És el tritó més gran d'Europa. Pot projectar la punta de les castelles enfora per defensar-se. Viuen al sud de l'Ebre i al País Valencià

TRITÓ VERD
(*Triturus marmoratus*)
Viuen fins a la muntanya mitjana, en aigües calmes i amb vegetació submergida. A la primavera els mascles desenvolupen una cresta dorsal i caudal

GRIPAU COMÚ
(*Bufo bufo*)
GRIPAU (V) És el gripau més gros, però el seu capgròs és el més petit. A la primavera, fa postes de llargs cordills d'ous

GRIPAU COMÚ
(*Bufo bufo*)
GRIPAU (V) És el gripau més gros, però el seu capgròs és el més petit. A la primavera, fa postes de llargs cordills d'ous

GRIPAU CORREDOR
(*Bufo calamita*)
Cria en petits bassals de pluja, sovint efímers, i es desplaça corrent amb petites embranzides

CALÀPET VERD
(*Bufo viridis*)
És el gripau de les Balears, molt amagat a Eivissa per la destrucció d'hàbitats favorables. El seu ruc és un dolç xiulet, llarg i vibrant

GRIPAU CAVADOR
(*Bufo cavator*)
GRIPAU PINTAT, GRIPAU GRANOTER (V) La manca de membranes natatòries a les potes fa que el gripau cavador s'enterra a l'aigua. El seu ruc se sent de dia i de nit

REINETA
(*Hyla meridionalis*)
GRANOT ARBORI (B) Viuen dissimulats entre la vegetació. El seu ruc és el més fort perquè infla la gola com un globus

GRANOTA VERDA
(*Rana perezi*)
GRANOT (B) La més comuna als Països Catalans. Viuen sempre a llocs assolellats propers a l'aigua. El seu ruc se sent de dia i de nit

GRANOTA ROJA
(*Rana temporaria*)
Granota de muntanya típica del Pirineu. Fa les postes en bassals quan l'aigua es comença a desgelar. També la trobem al Sistema Transversal i al Montseny

TORTUGA MEDITERRÀNIA
(*Testudo hermanni*)
Especie protegida i molt amenaçada per la recol·lecció i els incendis. Viuen a les garrigues de Menorca i Mallorca i, al Principat, només a la serra de l'Albera. S'ha reintroduït recentment al delta de l'Ebre

TORTUGA DE RIEROL
(*Mauremys leprosa*)
TORTUGA D'AIGUA IBERICA (V) Viuen a les aigües dolces de tota mena, sobretot de terra baixa: estanyes, basses, rius i rierols, a Catalunya i al País Valencià

TORTUGA MORA
(*Testudo graeca*)
Introduïda en l'antiguitat, té una petita població al sud-est de Mallorca i també a Formentera

TORTUGA D'ESTANY
(*Emys orbicularis*)
TORTUGA D'AIGUA EUROPEA (V) En perill. Viuen lligada, en general, a aigües permanents de plana. Té petites poblacions aïllades arreu dels Països Catalans, excepte al sud i les Pitiüses.

SERP DE COLLARET
(*Natrix natrix*)
SERP DE COLLAR (V) Serp bastant aquàtica, que podem trobar a grans rius i també en llocs humits lluny de punts d'aigua. La trobem al País Valencià i a Catalunya

SERP DE CAPUTXÓ I SERP DE GARRIGA
(*Macropododon brevis ibericus*/*Macropododon mauritanicus*)
Es refugia als munts de pedres i troncs, i pot conviure amb les construccions humanes. La de garriga, d'origen nord-africà, es troba a Mallorca i Menorca, mentre que la de caputxó viu només al País Valencià

SERP LLISA SEPTENTRIONAL
(*Cocconella austriaca*)
SERP LLISA EUROPEA (V) Serpeta pròpia de zones muntanyoses i afloraments rocosos, on es refugia i cerca les sargantanes de què s'alimenta

GRANOTETA DE PUNTS
(*Pelodytes punctatus*)
GRIPAUET (V) Menut i discret, viu arreu de Catalunya i el País Valencià. Pot naurar sota l'aigua

FERRERET
(*Alytes muletensis*)
Descobert el 1981, és exclusiu de Mallorca, on viu en torrents abruptes de la serra de Tramuntana

TÒTIL
(*Alytes obstetricans*)
GRANOTET (V) El mascle cuida la posta duent-la a les potes posteriors. El seu cant aflautat amenitza els vespres d'estiu

GRIPAU D'ESPERONS
(*Pelobates cultripes*)
GRIPAU CAVADOR (V) Viuen sobre sòls tous, on s'enterra ajudat dels esperons de les potes del darrere

GRANOTA PINTADA
(*Discoglossus pictus auritus* i *D. jeanneae*)
GRIPAU PINTAT, GRIPAU GRANOTER (V) La manca de membranes natatòries a les potes fa que el gripau pintat s'enterra a l'aigua. El seu ruc se sent de dia i de nit

GRANOTA VERDA
(*Rana perezi*)
GRANOT (B) La més comuna als Països Catalans. Viuen sempre a llocs assolellats propers a l'aigua. El seu ruc se sent de dia i de nit

TORTUGA MEDITERRÀNIA
(*Testudo hermanni*)
Especie protegida i molt amenaçada per la recol·lecció i els incendis. Viuen a les garrigues de Menorca i Mallorca i, al Principat, només a la serra de l'Albera. S'ha reintroduït recentment al delta de l'Ebre

TORTUGA DE RIEROL
(*Mauremys leprosa*)
TORTUGA D'AIGUA IBERICA (V) Viuen a les aigües dolces de tota mena, sobretot de terra baixa: estanyes, basses, rius i rierols, a Catalunya i al País Valencià

TORTUGA D'ESTANY
(*Emys orbicularis*)
TORTUGA D'AIGUA EUROPEA (V) En perill. Viuen lligada, en general, a aigües permanents de plana. Té petites poblacions aïllades arreu dels Països Catalans, excepte al sud i les Pitiüses.

SERP LLISA SEPTENTRIONAL
(*Cocconella austriaca*)
SERP LLISA EUROPEA (V) Serpeta pròpia de zones muntanyoses i afloraments rocosos, on es refugia i cerca les sargantanes de què s'alimenta

SERP LLISA MERIDIONAL
(*Cocconella gironensis*)
Menuda i generalment dòcil, és comuna als murs de pedra seca i marges de camins assolellats dels ambients mediterranis del País Valencià i Catalunya. Menja, sobretot, sargantanes. Ventre en taufer d'escocs

DRAGÓ ROSAT
(*Hemidactylus turcicus*)
ANDRAGÓ (V), DRAGONET (B) Exclusivament nocturn. Viuen a les zones litorals, dins de nuclis urbans

DRAGÓ COMÚ
(*Tarentola mauritanica*)
ANDRAGÓ (V), DRAGÓ (B) Comú arreu menys a l'alta muntanya, aprofitant de nit els llums de parets per caçar arnes i mosquits

LLANGARDAIX OCEL-LAT
(*Limon lepidus*)
FARDATXO (V) És el llangardaix més gran d'Europa. Els mascles tenen taques blaves als costats del cos i el cap molt més robust i doble que el de les femelles. Escàs, però distribuït arreu de Catalunya i el País Valencià

LLUERT
(*Lacerta bilineata*)
Lligat a espais humits i amb vegetació ufana, del nord i l'est del Principat. Els mascles en zel llueixen la gola blava. Gens tímids, se'ls pot observar de ben a prop

SERP VERDA I GROGA
(*Hieraphis viridiflavus*)
Viuen en prats i zones fresques del Pirineu, dins dels quals cerca espais oberts i assolellats, i és especialment freqüent prop de les surgències termals

SERP D'AIGUA
(*Natrix maura*)
SERP PUDENTA (V) Colobra d'aigua per excel·lència, pot adoptar un posat d'escorçó — inflant el cap i bufant — si se sent amenaçada. És totalment inofensiva. Viuen a rius, estanyes i aiguamolls d'arreu dels Països Catalans, excepte les Pitiüses

SERP LLISA SEPTENTRIONAL
(*Cocconeella austriaca*)
SERP LLISA EUROPEA (V) Serpeta pròpia de zones muntanyoses i afloraments rocosos, on es refugia i cerca les sargantanes de què s'alimenta

SERP LLISA MERIDIONAL
(*Cocconeella gironensis*)
Menuda i generalment dòcil, és comuna als murs de pedra seca i marges de camins assolellats dels ambients mediterranis del País Valencià i Catalunya. Menja, sobretot, sargantanes. Ventre en taufer d'escocs

ESCORÇÓ PIRINENC
(*Vipera aspis zianikeri*)
Especie de mossegada verinosa, encara que molt rarament fatal. Conviu amb la reconèixer-la: cos més aviat gruixut, cua curta, cap triangular i pupil·la vertical. Viuen al Pirineu i al Sistema Transversal

ESCORÇÓ IBERIC
(*Vipera latastei*)
ESCORÇÓ (V) Verinós, es distingeix de l'escorçó pirinenc pel fet de tenir el nas aixecat. El trobem a llocs muntanyosos del País Valencià i Catalunya, excepte a l'alta muntanya

SARGANTANA PALLAUSA
(*Iberolacerta aureola*)
Una de les nostres sargantanes d'alta muntanya, viu només per sobre dels 2.000 metres, exclusivament entre el Pallars, Andorra i l'Arieja

SARGANTANA CUA-ROJA
(*Acanthodactylus erythrurus*)
Viuen a llocs oberts, àrids i sovint sorrencs del País Valencià i sud de Catalunya. Els dits tenen unes expansions adaptades per córrer sobre la sorra

SARGANTANA PIRINENCA
(*Iberolacerta bonnali*)
Sargantana exclusiva de la zona central del Pirineu. Viuen entre pastures i tarterres, fins als 3.000 metres d'altura

SARGANTANA ARANESA
(*Iberolacerta aranica*)
CERNALHA ARANESA (A) Especie restringida a alguns cims pirinencs, com si fossin illes en altura. A tot el món només es troba a la Val d'Aran i el sud de l'Arieja

LLANGARDAIX PIRINENC
(*Lacerta agilis*)
Molt escàs i, contràriament al seu nom, de moviments lents. Manté poblacions tan sols al Ripollès, la Cerdanya i Andorra, als vessants assolats coberts de vegetació baixa i densa

SERP D'ESCALAPI
(*Zamenis longissimus*)
Larga i enfiladissa, viu als boscos de la Catalunya humida, del Pirineu al Montseny. És el símbol del déu de la medicina, que la portava entortolligada al bastó

SERP VERDA
(*Malpolon monspeliensis*)
La serp més gran d'Europa, pot assolir més de 2 metres de llargària. Comuna a Catalunya i el País Valencià. No és perillosa, però pot ser agressiva si se sent amenaçada

SERP LLISA SEPTENTRIONAL
(*Cocconeella austriaca*)
SERP LLISA EUROPEA (V) Serpeta pròpia de zones muntanyoses i afloraments rocosos, on es refugia i cerca les sargantanes de què s'alimenta

SERP LLISA MERIDIONAL
(*Cocconeella gironensis*)
Menuda i generalment dòcil, és comuna als murs de pedra seca i marges de camins assolellats dels ambients mediterranis del País Valencià i Catalunya. Menja, sobretot, sargantanes. Ventre en taufer d'escocs

ESCORÇÓ PIRINENC
(*Vipera aspis zianikeri*)
Especie de mossegada verinosa, encara que molt rarament fatal. Conviu amb la reconèixer-la: cos més aviat gruixut, cua curta, cap triangular i pupil·la vertical. Viuen al Pirineu i al Sistema Transversal

SARGANTANA IBÈRICA
(*Podarcis hispanica*)
SARGANTANA COMUNA (V) És l'especie més comuna a Catalunya i el País Valencià, la típica sargantana dels marges i murets de pedra, de conreus i jardins de pobles i ciutats

SARGANTANA ROQUERA
(*Podarcis muralis*)
SARGANTANA DE PARET (V) Viuen a zones de muntanya i també humides de la meitat nord del Principat i de l'interior del País Valencià

LLUDRIÓ IBÈRIC
(*Chalcides bedriagai*)
LLUENTÀ (V) Sargantana lluenta i de potes curtes. Apareix només al sud de Tarragona i al País Valencià, on té una injustificada fama de verinós

LLUDRIÓ LLISTAT
(*Chalcides striatus*)
BÈVIA TRIDÀCTILA (V) Llangardaix amb les extremitats gairebé atrofiades, llisca com si nedés entre la vegetació. Evita els espais àrids i l'alta muntanya. Present només a Catalunya

SERP BLANCA
(*Rhinechis scalaris*)
SACRE (V), SERP CONELLERA (B) Serp gran que es troba arreu, excepte al Pirineu. Els joves tenen un dibuix en escala al llom. Freqüent en les cases, on entra cercant rosegadors, dels quals s'alimenta. Es troba a la Península i a Menorca

SERP VERDA
(*Malpolon monspeliensis*)
La serp més gran d'Europa, pot assolir més de 2 metres de llargària. Comuna a Catalunya i el País Valencià. No és perillosa, però pot ser agressiva si se sent amenaçada

SERP DE FERRADURA
(*Hemorrhois hippocrepis*)
TEULAÏNA (V) Serp de gran mida, pròpia dels ambients de secà i roquissos calcaris de la Catalunya més mediterrània i el País Valencià. S'alimenta bàsicament de rosegadors

SERP LLISA SEPTENTRIONAL
(*Cocconeella austriaca*)
SERP LLISA EUROPEA (V) Serpeta pròpia de zones muntanyoses i afloraments rocosos, on es refugia i cerca les sargantanes de què s'alimenta

SERP LLISA MERIDIONAL
(*Cocconeella gironensis*)
Menuda i generalment dòcil, és comuna als murs de pedra seca i marges de camins assolellats dels ambients mediterranis del País Valencià i Catalunya. Menja, sobretot, sargantanes. Ventre en taufer d'escocs

ESCORÇÓ PIRINENC
(*Vipera aspis zianikeri*)
Especie de mossegada verinosa, encara que molt rarament fatal. Conviu amb la reconèixer-la: cos més aviat gruixut, cua curta, cap triangular i pupil·la vertical. Viuen al Pirineu i al Sistema Transversal

SARGANTANA DE LES COLUMBRETES
(*Podarcis atrata*)
Exclusiva d'aquest arxipèlag volcànic, té una distribució mundial de només quinze hectàrees

SARGANTANA DE LES PITIÜSES
(*Podarcis pitiusensis*)
Especie exclusiva d'aquest arxipèlag. N'hi ha també a Barcelona i a Mallorca. Té gran diversitat de dissenys i colors

SARGANTANA BALEAR
(*Podarcis lilfordi*)
Present només als illots de vora Mallorca, Menorca i a Cabrera, amb una gran diversitat de colors i dissenys segons l'illot. Té una dieta força vegetariana

VIDRIOL
(*Anguis fragilis*)
NOÏA (C) Té aspecte de serp, però és una sargantana sense potes i inofensiva. Si és molestada deixa anar un fragment de cua. Viuen en indrets boscosos, en horts i prats humits, sovint amagada sota pedres i troncs

SERP BLANCA
(*Rhinechis scalaris*)
SACRE (V), SERP CONELLERA (B) Serp gran que es troba arreu, excepte al Pirineu. Els joves tenen un dibuix en escala al llom. Freqüent en les cases, on entra cercant rosegadors, dels quals s'alimenta. Es troba a la Península i a Menorca

SERP VERDA
(*Malpolon monspeliensis*)
La serp més gran d'Europa, pot assolir més de 2 metres de llargària. Comuna a Catalunya i el País Valencià. No és perillosa, però pot ser agressiva si se sent amenaçada

SERP DE FERRADURA
(*Hemorrhois hippocrepis*)
TEULAÏNA (V) Serp de gran mida, pròpia dels ambients de secà i roquissos calcaris de la Catalunya més mediterrània i el País Valencià. S'alimenta bàsicament de rosegadors

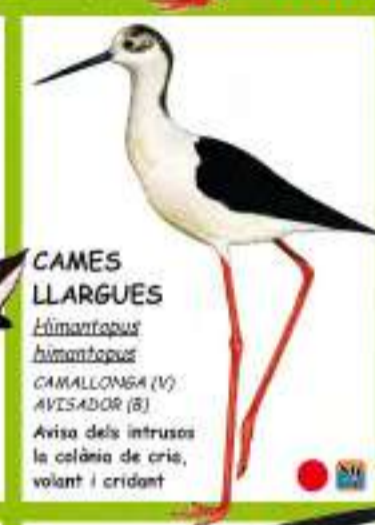

SERP LLISA SEPTENTRIONAL
(*Cocconeella austriaca*)
SERP LLISA EUROPEA (V) Serpeta pròpia de zones muntanyoses i afloraments rocosos, on es refugia i cerca les sargantanes de què s'alimenta

SERP LLISA MERIDIONAL
(*Cocconeella gironensis*)
Menuda i generalment dòcil, és comuna als murs de pedra seca i marges de camins assolellats dels ambients mediterranis del País Valencià i Catalunya. Menja, sobretot, sargantanes. Ventre en taufer d'escocs

ESCORÇÓ PIRINENC
(*Vipera aspis zianikeri*)
Especie de mossegada verinosa, encara que molt rarament fatal. Conviu amb la reconèixer-la: cos més aviat gruixut, cua curta, cap triangular i pupil·la vertical. Viuen al Pirineu i al Sistema Transversal

50 ocells comuns dels Països Catalans

 <p>ESPLUGABOUS <i>Bubulcus ibis</i> Sovint s'atura sobre del bestiar que pastura</p>	 <p>CORB MARÍ GROS <i>Phalacrocorax carbo</i> CORBA MARINA GROSSA (V) CORPETASSA (B) Vola en grup, en formació de V</p>	 <p>BERNAT PESCAIRE <i>Ardea cinerea</i> AGRO BLAU (V-B) Pot restar immòbil força estona esperant que passi alguna presa</p>	 <p>CIGONYA BLANCA <i>Ciconia ciconia</i> Està tornant a criar a Catalunya: bon senyal</p>	 <p>FLAMENC <i>Phoenicopterus ruber</i> El color rosat de les seves plomes és afavorit pels crustacis que menja</p>	 <p>MILÀ NEGRE <i>Bubo nigrus</i> MILANA NEGRA (B) Cada primavera torna de l'Àfrica per niar entre nosaltres</p>	 <p>ARPELLA VULGAR <i>Circus aeruginosus</i> ARPELOT DE MARJAL (V) El rapinyaire dels aiguamolls</p>	 <p>ALIGOT COMÚ <i>Buteo buteo</i> Sovint s'observa aturat en els pals de la llum</p>	 <p>ESPARVER VULGAR <i>Accipiter nisus</i> FALCÓ TORRETER (B) Via al bosc i és el rapinyaire més menut</p>	<p>PATROCINAT PER:</p> 		
 <p>XORIGUER COMÚ <i>Falco tinnunculus</i> Fa l'aleta, immòbil a l'aire, mentre busca ratolins</p>	 <p>FALCÓ PELEGRÍ <i>Falco peregrinus</i> En picat pot assolir els 300 km/h</p>	 <p>PERDIU ROJA <i>Alectoris rufa</i> Pot arribar a pondre vint-i-dos ous</p>	 <p>POLLA D'AIGUA <i>Gallinula chloropus</i> Via prop de l'aigua i fa el niu a les bardisses</p>	 <p>CAMES LLARGUES <i>Himantopus himantopus</i> CAMALLONGA (V) AVISADOR (B) Avisa dels intrusos la colònia de cria, volant i cridant</p>	 <p>CORRIOL CAMANEGRE <i>Charadrius alexandrinus</i> TIRORIL LO CAMANEGRE (B) Via a les platges i sovint se'l veu corrent</p>	 <p>FREDELUGA <i>Vanelius vanellus</i> MERETA (V) JUGA (B) Arriben en gran nombre quan comença el fred</p>	 <p>BECADELL COMÚ <i>Gallinago gallinago</i> BEQUERUDA (V) CEGALL (B) Amb el llarg bec busca cucs sota terra</p>	 <p>GAVINA VULGAR <i>Larus ridibundus</i> GAVINA D'HIVER (B) Es posa la mantellina per Setmana Santa</p>		 <p>GAVIÀ ARGENTAT <i>Larus cachinnans</i> Malgrat ser una espècie marina, ja n'ha també als pobles i ciutats</p>	
 <p>TUDÓ <i>Columba palumbus</i> TODÓ (V) Colon de bosc cada cop més comú als parcs urbans</p>	 <p>TÓRTORA TURCA <i>Streptopelia decaocto</i> TÓRTORA TURCA (B) Va arribar des de l'Àsia</p>	 <p>CUCUT <i>Cuculus canorus</i> CUCUT (B) El seu cant, «cu-cu», anuncia la primavera</p>	 <p>MUSSOL COMÚ <i>Athene noctua</i> MUSOLA (B) El més comú dels rapinyaires nocturns: menja ratolins</p>	 <p>FALCIOT NEGRE <i>Apus apus</i> FALCIA (V) FALZEA (B) Menja, s'aparella i dorm mentre vola</p>	 <p>ABELLEROL <i>Mercops opinifer</i> El seu plumatge té tots els colors de l'arc de Sant Martí</p>	 <p>PUPUT <i>Upupa epops</i> Aixeca la cresta quan està en alerta, i fa «pu-pu-pu»</p>	 <p>PICOT VERD <i>Picus viridis</i> Fa forats als arbres per buscar-hi insectes danyosos</p>	 <p>ALOSA <i>Alauda arvensis</i> Canta suspesa en el cel</p>		 <p>ORENETA VULGAR <i>Hirundo rustica</i> ORENETA (V) ORENELLA (B) Fa el niu amb fang en massos i altres construccions</p>	
 <p>ORENETA CUABLANCA <i>Delichon urbica</i> ORENETA CUABLANCA (V) ORENELLA DE CU BLANC (B) Fa el niu sota els balcons i menja molts mosquits</p>	 <p>CUERETA BLANCA <i>Motacilla alba</i> CUETA BLANCA (V) TITINA BLANCA (B) Mou la llarga cua amunt i avall mentre camina</p>	 <p>PIT-ROIG <i>Erithacus rubecula</i> ROPET (B) És molt curiós i refiat</p>	 <p>COTXA FUMADA <i>Phoenicurus phoenicurus</i> CUA ROJA FUMADA (V) COM-ROJA DE BARRACA (B) A l'hivern es troba sovint a llocs construïts</p>	 <p>BITXAC COMÚ <i>Saxicola torquata</i></p>	 <p>MERLA <i>Turdus merula</i> MÈLERA (B) S'alimenta de cucs de terra que busca entre la fuldoraca</p>	 <p>TORD COMÚ <i>Turdus philomelos</i> Sovint menja cargols i fa servir una pedra per trencar-los</p>	 <p>TALLAROL CAPNEGRE <i>Sylvia melanocephala</i> BUSQUERETA CAPNEGRE (V) BUSQUERET DE CAP NEGRE (B) L'habitant típic de les zones de matolls</p>	 <p>MOSQUITER COMÚ <i>Phylloscopus collybita</i> Durant l'hivern és perseguit arreu buscant larves i mosquits</p>		<p>● ESTIU ● HIVERN ● TOT L'ANY ● AIGUAMOLLS I RIUS ● ARBUSTIUS ● ARREU ● BOSC ● CONREUS ● LITORAL ● ROCA / MUNTANYA (V) VARIANT VALENCIANA (B) VARIANT BALEAR</p>	
 <p>MALLERENGA BLAVA <i>Parus caeruleus</i> FERREROLET (V) FERREROL BLAU (B) Una nota de gràcia i color dins el brancon</p>	 <p>MALLERENGA CARBONERA <i>Parus major</i> TOYESTIU (V) FERREROL BLAU (B) El seu cant, «tot-estiu, tot-estiu», és molt característic de la primavera</p>	 <p>ORIOLE <i>Oriolus oriolus</i> El nom és onomatopèic, quan canta sembla que digui «oriol, oriol»</p>	 <p>CAPSGRANY <i>Lanius senex</i> CAPSOT (V) Vigila des d'una taloia el pas d'un grill o d'una llagosta</p>	 <p>GARSA <i>Pica pica</i> Es diu que l'atreuen les coses brillants.</p>	 <p>GRALLA <i>Cuculus monedula</i> Són els únics còvids de piano que nien en forats</p>	 <p>ESTORNELL VULGAR <i>Sturnus vulgaris</i> Vola en estols gegants que meravellen per les figures que fan</p>	 <p>PARDAL COMÚ <i>Passer domesticus</i> TERLADÍ (V) TERLADER (B) L'ocell que viu més a prop de l'home</p>	 <p>VERDUM <i>Coccyzus chloris</i> VERDEROL (V-B) Té el bec robust per menjar llavors grosses</p>		 <p>CADERNERA <i>Carduelis carduelis</i> CARDINA (Nord de Catalunya) Molt apreciat en l'antigor com a ocell de gòbie</p>	<p>Il·lustracions de FRANCESC JUTGLAR</p> <p>AMB LA COL·LABORACIÓ DE:</p> <p>Ajuntament de Figueras</p>

presència

Ocells rapinyaires dels Països Catalans

 <p>TRENCALÒS <i>Gypaetus barbatus</i> Molt gros, escàs i solitari, s'alimenta d'ossos que llança sobre pedregars per trencar-los. Actualment és present només al Pirineu i al Prepirineu.</p>	 <p>VOLTOR COMÚ <i>Gyps fulvus</i> VOLTOR LLEONAT (B) Viuen en grans grups que sovint es veuen planant a gran alçada. Niu en colònies als penya-segats. A l'estiu visita el Pirineu cercant menjar.</p>	 <p>VOLTOR NEGRE <i>Aegypius monachus</i> El vultur dels boscos mediterranis. Molt amenaçat, viu en petits grups. Avui cria només a la serra de Tramuntana, a Mallorca. S'espera el seu retorn al Prepirineu. Rar.</p>	 <p>AUFRANY <i>Neophron percnopterus</i> MILOPA (V), MILOCA (B) Vultur menut, espavilat i solitari, s'alimenta de deixalles i petites carnyes. Molt amenaçat per l'acció dels verins. Present també a Menorca.</p>	 <p>ÀGUILA DAURADA <i>Aquila chrysaetos</i> ÀGUILA REIAL (V) (B) La nostra gran àguila, pot arribar a caçar isards petits i guineus, tot i que prefereix preses més petites i carnyes. Viuen en parelles en muntanyes apartades.</p>	 <p>ÀGUILA CUABARRADA <i>Hieraaetus fasciatus</i> ÀLIGA PERDIGUERA (C) ÀGUILA DE PANXA BLANCA (V) Sobreviu a les serres mediterrànies assolellades, on caça conills i ocells diversos. En perill pels accidents amb les línies elèctriques i per la caça furtiva.</p>				
 <p>MILÀ REIAL <i>Milvus milvus</i> Caçador oportunista d'espais arbrats més o menys oberts, de muntanya mitjana. Se'l distingeix per la cua forçada en vol.</p>	 <p>MILÀ NEGRE <i>Milvus migrans</i> Viuen vora rius i en boscos humits. Més carnyaire que caçador, cerca animals morts i deixalles per alimentar-se. Migrador estival.</p>	 <p>ALIGOT VESPER <i>Fernis apivorus</i> PILOT (V) Rapinyaire discret i solitari, de costums originals: migrador, ve a l'estiu i nia als boscos humits, on s'alimenta bàsicament de larves, abelles i vespes.</p>	 <p>ALIGOT COMÚ <i>Buteo buteo</i> Comú, sobretot a l'hivern, s'atura dalt dels pals i arbres secs esperant una presa. També és freqüent veure'l en vol, planant.</p>	 <p>ÀGUILA PESCADORA <i>Pandion haliaetus</i> ÀGUILA PEIXATERA (B) Fantàstica àguila que caça peixos llançant-se en picat a l'aigua. Niu als penya-segats marins de les Balears i en migració pot aparèixer en rius i aiguamolls un xic arreu. Rar.</p>	 <p>ÀGUILA CALÇADA <i>Hieraaetus pennatus</i> SOTER (B) Petita àguila que nidifica en zones boscoses de muntanya. Migradora, és estival però a l'hivern unes poques romanen en planes i aiguamolls.</p>	 <p>ÀGUILA MARCENCA <i>Circus gallicus</i> ÀGUILA SERPERA (V) Àguila de mida mitjana que s'alimenta sobretot de serps i llargardaixos, i arriba en migració cap al mes de març; d'aquí el seu nom.</p>			
 <p>ASTOR <i>Accipiter gentilis</i> Les seves ales curtes i amples i la cua llarga li permeten maniobrar entre els arbres i capturar preses dins el bosc de fins a la mida d'una flobre.</p>	 <p>ESPARVER <i>Accipiter nisus</i> És com un astor en versió reduïda. El mascle, més menut, caça petits moixons forestals, mentre que la femella pot caçar ocells de la mida d'una merla.</p>	 <p>ESPARVER CENDRÓS <i>Circus pygargus</i> ARPELLOT CENDRÓS (V) ARPELLA CENDROSA (B) Visitant estival escàs, sobrevola canyons cercant talpons i ratolins. Sovint fa el niu als camps de cereals, amb el risc de ser destruït per les segadores.</p>	 <p>ARPELLA PÀL·LIDA <i>Circus cyaneus</i> ARPELLOT PÀL·LID (V) Niu en petit nombre en matollars pirinencs, i a l'hivern visita planes i aiguamolls, que recorre amb el seu vol baix i rasant.</p>	 <p>ARPELLA VULGAR <i>Circus aeruginosus</i> ARPELLOT DE MARJAL (V) Típica dels aiguamolls, que sobrevola amb un vol baix i pausat arran de canyissars. Les femelles són més comunes.</p>	 <p>DOC <i>Bubo bubo</i> Gran com una àliga, fa el niu als roquissars i emet el seu cant profund durant les nits d'hivern. Caça conills i, sobretot, rates.</p>	 <p>MUSSOL EMIGRANT <i>Asio flammeus</i> MUSSOL MARÍ (V) Escàs, apareix només en migració i a l'hivern, en zones obertes i aiguamolls, i també al litoral.</p>			
 <p>ESPARVER D'ESPALLLES NEGRES <i>Falco tinnunculus</i> Niu en nombre molt escàs als arbres aïllats, com ara ametllers, dels secans de Ponent i de vegades a l'Empordà. Fa la faleta, com el xariguer.</p>	 <p>FALCÓ PELEGRÍ <i>Falco peregrinus</i> Especialista en la caça d'ocells mentre volen, pot arribar als 300 km/h en vol en picat.</p>	 <p>FALCÓ MOSTATXUT <i>Falco subbuteo</i> FALCONET (B) (V) Viuen en espais oberts amb arbres i bosquins. Menja rosegadors, moixons i, sobretot, insectes.</p>	 <p>FALCÓ DE LA REINA <i>Falco eleonorae</i> FALCÓ MARÍ (B) Estilitzat, arriba a l'estiu per niar als penya-segats de les illes i illots mediterranis, on captura moixons en migració. N'hi ha de foscos. Rar.</p>	 <p>XORIGUER COMÚ <i>Falco tinnunculus</i> XÒRIC (B) Viuen en espais oberts, on captura ratolins, talpons i insectes. Busca la presa fent la faleta, com penjat d'un fil invisible.</p>	 <p>XORIGUER PETIT <i>Falco naumanni</i> Niu en colònies als teulats i forats d'edificis, als secans de Ponent i empordanesos. Estival, s'alimenta d'insectes.</p>	 <p>ESMERLA <i>Falco columbarius</i> Menut però ferotge caçador d'ocells que visita a l'hivern els espais oberts.</p>	 <p>MUSSOL PIRINENC <i>Aegolius funereus</i> Descobert als boscos subalpins del Pirineu tot just als anys vuitanta, fa el niu als forats d'arbres vells i antics nius de picat. Fa el cant com un "Pu-pu-pu..." agut i repetitiu. Rar.</p>	 <p>MUSSOL MIULA (B) Menut, el més comú i visible. Menja insectes. Fa el cant com un miol agut i llarg de gat.</p>	 <p>ÒLIBA <i>Tyto alba</i> Fa el niu en golfes, companys i pallers, i caça als espais agrícoles, que neteja de rates, talpons i ratolins. Emet uns xiscles i gemecs aspres característics.</p>

Mamífers dels Països Catalans

<p>ALMESQUERA <i>Sorex pyrenaicus</i> Neda als freds rierals pirinencs, on captura animals aquàtics</p>	<p>MUSARANYA COMUNA <i>Cricetulus russulus</i> RATGRILL (R) Mamífer petitíssim que s'alimenta d'insectes</p>	<p>TALPÓ COMÚ <i>Microtus subdomicostatus</i> CONSTRUEIX GALERIES SOTA TERRA, ON FA EL NIU I EL REBOT</p>	<p>RATPENAT DE FERRADURA GROSSA <i>Rhinolophus ferrumequinum</i> RATPENYADA (C, B) MURDÈC (V) MURDÈC (V) RATPENYADA (C) Hiverna en grans grups, penjat del sostre de les coves</p>	<p>LLÚDRIGA <i>Lutra lutra</i> LLUDRIG (C, V) Elegant pescador, comença a retomar a bona part dels nostres rius</p>	<p>FAGINA <i>Martes foina</i> GORJABLANC (C), PUTINA (V) MART D'EDISSA (B) Menja sobretot petits rosegadors, però també endruga figues i raïm</p>	<p>MARTA <i>Martes martes</i>, MART (B) Hàbil caçador del bosc, lo trobem al Pirineu i a les Illes</p>	
<p>TALP <i>Talpa europaea</i> TAUPA (C) Fa vida subterrània i menja cucs de terra</p>	<p>RATOLÍ DE BOSC <i>Apodemus sylvaticus</i> D'hàbits nocturns, viu secretament als nostres boscos</p>	<p>RATA D'AIGUA <i>Arvicola amphibius</i> RAT-SUP (C) RAT DE MARJAL, TALPÓ (V) Bona nedadora, viu a la vora de l'aigua i s'alimenta de plantes ribereques</p>	<p>RATPENAT COMÚ <i>Pipistrellus pipistrellus</i> RATPENYADA (C, B) MURDÈC (V) RATPENYADA (C) Molt menut, es refugia a les escaletxes dels edificis</p>	<p>RATPENAT ORELLUT MERIDIONAL <i>Plecotus austriacus</i> RATPENYADA (C, B) MURDÈC (V) RATPENYADA (C) Viu a zones boscoses i com tots els ratpenats menja insectes</p>	<p>VISÓ AMERICÀ <i>Mustela vison</i> Espècie forana que ha envaït alguns rius catalans</p>	<p>GENETA <i>Genetta genetta</i> Excel·lent grimpaire, caça de nits enfilant-se allà on calgui</p>	<p>GAT SALVATGE <i>Felis silvestris</i> GAT CERVAL (V), MOIX (B) Parent boscà i salvatge dels gats domèstics, amb els quals es pot híbridar</p>
<p>ERIÇÓ FOSC <i>Euroscorops europaeus</i> Les punxes el protegeixen dels predadors, però no dels cotxas!</p>	<p>RATA COMUNA <i>Rattus norvegicus</i> / RAT (V) Viu a les clovegueres, però també als horts, camps i vora els rius</p>	<p>RATPENAT COMÚ <i>Pipistrellus pipistrellus</i> RATPENYADA (C, B) MURDÈC (V) RATPENYADA (C) Molt menut, es refugia a les escaletxes dels edificis</p>	<p>RATPENAT ORELLUT MERIDIONAL <i>Plecotus austriacus</i> RATPENYADA (C, B) MURDÈC (V) RATPENYADA (C) Viu a zones boscoses i com tots els ratpenats menja insectes</p>	<p>MOSTELA <i>Mustela nivalis</i> MOSTEL (B) El més menut dels carnívors, entra dins els caus, un caça ratolins</p>	<p>TURÓ <i>Mustela putorius</i> ESPLUMAZ (C) Gran menjador de granotes, sobreviu en algunes comarques humides</p>	<p>GUINEU <i>Vulpes vulpes</i> GUILLA (C) RABOSA (C, V) RABÓSET (V) Carnívor molt adaptable que pot viure vora pobles i ciutats</p>	
<p>LIRÓ GRIS <i>Sciurus griseus</i> Fa vida a les fogades i altres boscos humits, i dorm tot l'hivern</p>	<p>ESQUIROL <i>Sciurus vulgaris</i> Salta per les copades dels arbres, on troba el menjar i fa el niu</p>	<p>RATA COMUNA <i>Rattus norvegicus</i> / RAT (V) Viu a les clovegueres, però també als horts, camps i vora els rius</p>	<p>RATPENAT COMÚ <i>Pipistrellus pipistrellus</i> RATPENYADA (C, B) MURDÈC (V) RATPENYADA (C) Molt menut, es refugia a les escaletxes dels edificis</p>	<p>ERMINI <i>Mustela erminea</i> Caça talpons a les tarteres pirinèiques, i a l'hivern es vesteix de blanc</p>	<p>TEIXÓ <i>Meles meles</i> RATXÓ (C) El més gros dels mustelíds, construeix caus col·lectius molt espessos</p>	<p>GUINEU <i>Vulpes vulpes</i> GUILLA (C) RABOSA (C, V) RABÓSET (V) Carnívor molt adaptable que pot viure vora pobles i ciutats</p>	
<p>CONILL <i>Oryctolagus cuniculus</i> Construeix caus i és la presa més important per a molts animals carnívors</p>	<p>LLEBRE <i>Lepus europaeus</i> Viu de forma solitària als camps, i no construeix caus</p>	<p>MARMOTA <i>Marmota marmota</i> Passa l'hivern dormint als seus caus subterranis, als profs alpins del Pirineu</p>	<p>ERMINI <i>Mustela erminea</i> Caça talpons a les tarteres pirinèiques, i a l'hivern es vesteix de blanc</p>	<p>ERMINI <i>Mustela erminea</i> Caça talpons a les tarteres pirinèiques, i a l'hivern es vesteix de blanc</p>	<p>TEIXÓ <i>Meles meles</i> RATXÓ (C) El més gros dels mustelíds, construeix caus col·lectius molt espessos</p>	<p>GUINEU <i>Vulpes vulpes</i> GUILLA (C) RABOSA (C, V) RABÓSET (V) Carnívor molt adaptable que pot viure vora pobles i ciutats</p>	
<p>CÉRVOL <i>Cervus elaphus</i> Els mascles s'estabossen durant la brama, al principi de la tardor</p>	<p>DAINA <i>Dama dama</i> El cérvid de la Mediterrània, a l'estiu té el pelatge pigallat de blanc</p>	<p>CABRA SALVATGE <i>Capra pyrenaica</i> HERC (C) Extint del Pirineu el segle passat, viu a les serres mediterrànies</p>	<p>LLOP <i>Canis lupus</i> Fantàstic predador, sembla que a poc a poc torna a les muntanyes d'on el van exterminar</p>	<p>LINX IBÈRIC <i>Lynx pardinus</i> LLOP CERVER (C) El felí més amenaçat del món, sobreviu en algunes serres de la península Ibèrica</p>	<p>VELLMARÍ <i>Monachus monachus</i> Va desaparèixer de les nostres costes fa mig segle, però tard o d'hora tornarà</p>	<p>OS BRU <i>Ursus arctos</i> Magnífic rei dels boscos pirinencs, en resten encara uns pocs exemplars</p>	
<p>CABIROL <i>Capreolus capreolus</i> El nostre cérvol més petit, viu discretament als boscos</p>	<p>MUFLÓ <i>Ovis montanus</i> Origen de Còrsega i Sardenya, s'ha adaptat bé a les nostres muntanyes</p>	<p>ISARD <i>Buvinca rupicapra</i> Passa l'estiu en petits ramats als cims pirinencs, i a l'hivern baixa als boscos</p>	<p>PORC SENGLAR <i>Sus scrofa</i>, PORC FER (C) Veritable "tot terreny" del bosc, cada cop més comú arreu</p>	<p>LINX NÒRDIC <i>Lynx lynx</i> El felí més gran d'Europa, s'omaga als boscos tranquils i poc transitats del Pirineu</p>	<p>VELLMARÍ <i>Monachus monachus</i> Va desaparèixer de les nostres costes fa mig segle, però tard o d'hora tornarà</p>	<p>OS BRU <i>Ursus arctos</i> Magnífic rei dels boscos pirinencs, en resten encara uns pocs exemplars</p>	

Invertebrats marins dels Països Catalans

Esgones, cnidaris, ascidis, crustacis, equinoderms i altres

PORÍFERS (esgones)

APLYSINA AEROPHABA
Esgona que pren formes massisses amb lòbuls tubulars. Se'n alimenta el llimac mari *Tyrodina perversa*.

PETROSIA FICIFORMIS
De consistència rígida, tal com indica el seu nom. Quan viu dins de coves fosques és blanquinosa. És l'hàbitat i aliment del llimac vaqueta suïssa.

AXINELLA POLYPAIDES
Inconfusible, té forma arboreescent i color taronja. Viu a gran fondària.

GRAMBE CRAMBE
Sol recobrir organismes marins com ara les cloïses de la cloïssa peu de cabrit (*Arca noae*), entre d'altres.

MEDUSA LUMINISCENT
Pelagia noctiluca
Té tentacles llargs i prims, de mal veure. De nit emet llum, tal com indica el seu nom.

OU FERRAT
Cotylorhiza tuberculata
Ocasionalment arriba en gran nombre a la platja. Sovint l'acompanyen peixos juvenils.

BORM BLAU
Rhizostoma pulmo
Inconfusible per la seva mida grossa i pels moviments, que recorden el parpelleig d'un pulmó.

ANEMONE
Anemonia sulcata
FIDEUS DE MAR, ORTIGA DE MAR (B, V)
A la seva base s'hi refugia un peix, el burret.

GORGÒNIA ROJA
Paramuricea clavata
Les gorgònies són colònies ramificades de petits pòlips. Constitueixen un tipus de paisatge submari de gran bellesa, però és molt fràgil i creix molt lentament.

GORGÒNIA BLANCA
Funicella singularis
Formadora de paisatges submarins, en fons rocosos mitjanament il·luminats.

CORALL
Corallium rubrum
L'«or vermell» viu en coves, balmes i llocs poc il·luminats. Ha estat necessari regular-ne la recol·lecció.

BOLINOPSIS SP.
Ctenòfors propers a les meduses, però no urticants, tenen 8 fileres de cils que refracten la llum i fan l'efecte que emeten llums de colors.

ESPIRÒGRAF
Spirographis spallanzani
PALMERETA, PLOMALL
Del cos del cuc, enfundat dins d'un tub, només en sobresurt un plomall per respirar i capturar aliment.

BONÈL·LIA
Bonellia viridis
Resta amagada sota rocs o dins d'esquerdes, d'on només sobresurt la seva trompa blava. Els mascles són diminuts i viuen dins les femelles.

PLANÀRIA MARINA
Planorbis
Pertany al grup dels «cucs planers» o platihelminxs i és freqüent en fons rocosos somers.

FALS CORALL
Myriapora truncata
CORALL BORD (B)
Pertany a un grup diferent del corall -els briozous- i se'n diferencia externament pel to taronja i les puntes de les branques, gairebé planeres.

TOMÀQUET DE MAR
Actinia equina
TOMATA DE MAR, (B), TOMÀTIGA DE MAR
Viu damunt parets de roca, a flor d'aigua i és indicador d'aigües netes.

MADRÈPORA MEDITERRÀNIA
Cladocora caespitosa
Fa colònies calcificades i conté algues microscòpiques, com els esculls de corall de les zones tropicals.

ALICIA MIRABILIS
Durant el dia es mostra retreta, i de nit desplega els seus tentacles, fent honor al seu nom específic «admirable».

CINTURÓ DE VENUS
Cestus veneris
Tot i que pot mesurar més d'un metre, pel fet de ser transparent és molt difícil de distingir en l'aigua.

GLA DE MAR
Cithamalus stellatus
Viu fixat damunt de roques a les zones on arriben els esquitxos de les onades.

GAMBETA D'ANEMONE
Periclimenes amethysteus
Troba protecció entre els tentacles de les anemones. Poc comuna i gairebé transparent, trobar-la és tot un repte.

GAMBETA
Palaemon elegans
Petita i transparent, és molt abundant a poca fondària, entre roques recobertes d'algues.

PUÇA DE MAR
Anilocra sp.
Paràsit d'uns 2 cm que es fixa a qualsevol part exterior del cos dels peixos.

CRANC ERMITÀ
Dardanus calidus
Té l'abdomen sense la protecció de la clova «exoesquelet» i per aquest motiu es refugia dins cloïses de caragol.

ENCAIX
Sertella sp.
Té esquelet reticulat característic, i amb una observació atenta s'hi veuen els forats per on surten els plomalls filtradors.

FLECTRA POSIDONIAE
Briozou menut però inconfusible per viure al damunt de les fulles de la posidònia, on forma sèries llargues i blanques.

ASCIDI ROIG
Halocynthia papillosa
Els tunicats o ascidis són els invertebrats més propers als animals vertebrats.

OU DE MAR
Microcosmus sabateri
BRUNYOL DE MAR
Molt críptic, està recobert d'una munió d'organismes, com un «petit cosmos». Se'n consumeix el sac intestinal groc.

LLAGOSTA LLUISA
Scyllarus arctus
CIGALA PETITA, CIGALÓ
Animal nocturn que, tot i tenir el cos molt críptic, es descobreix fàcilment quan, amb el lot, s'enfoca els seus ulls.

ESCLOP
Scyllarides latus
CIGALA GRAN
Semblant a la llagosta lluisa però més gros, fins a 45 cm. És molt escàs i difícil d'observar.

CABRA
Maja squinado
Té el cos cobert d'algues i sovint passa desapercibuda.

CRANC DE ROCA
Pachygrapsus marmoratus
Molt comú damunt les roques on trenquen les onades, fuig prest per amagar-se dins d'esquerdes.

ESTRELLA BLAVOSA
Coccinasteria tenuispina
Sovint es veuen exemplars de 7 braços, tot i que n'hi ha amb un nombre diferent, indicatiu de la seva regeneració.

ESTRELLA ROJA
Echinaster sepositus
ESTRELLA VERMELLA (B, V)
Inconfusible i fàcil d'observar des dels primers metres de profunditat. És el símbol de la reserva natural marina de les illes Medes.

ESTRELLA VERDA
Marthasterias glacialis
De dia s'està encaixada en esquerdes, fet sorprenent atesa l'aparent rigidesa del seu cos.

LLAGOSTA
Palinurus elephas
De dia resta encauada però és fàcil descobrir-la per les seves antenes, que surten del forat del catau.

LLAGOSTÍ
Penaeus kerathurus
Viu en aigües someres i en fons sorrencs. Relativament abundant a la desembocadura dels rius.

GAMBA ROJA
Aristeus antennatus
Viu en fons tous, arribant a més de 600 brases -1.000 metres-. Es pesca al róssec i les captures varien molt d'un any a l'altre.

CABROT DE FONERA
Paromola cuvieri
CRANCA O CABRA DE FONDS (B)
Es pesca al róssec. Espectacular per la mida de les seves potes de color taronja.

GAROTA DE ROCA
Paracentrotus lividus
GAROINA, BOGAMARI / CASSOLETA DE ROCA (B/V)
Molt coneguda perquè els seus òrgans sexuals són comestibles.

GAROTA NEGRA
Arbacia lixula
BOGAMARI NEGRE (B), CASSOLETA NEGRA (V)
El color negre i la forma més aplanada la distingeixen de l'espècie anterior. Eviteu trepitjar-la!

OFIURA DE POTES BRUNES
Ophiiderma longicaudatum
ENROCAHAMS (B)
Les ofiures, a diferència de les estrelles, tenen un disc central i els braços molt llargs i prims. Se solen trobar sota rocs i esclertes.

LLAMANTOL
Homarus gammarus
LLOBREGANT, SASTRE
Els de la Mediterrània tenen tons blavosos, en canvi la majoria dels que es venen són verd-marronosos i provenen de l'Atlàntic.

ESCAMARLÀ
Nephrops norvegicus
Excava forats i galeries en fons tous. Generalment viu cap als 200 metres de fondària.

GALERA
Squilla mantis
Pròpia de fons sorrencs i fangosos, més abundant a menys de 50 metres de fondària. Inconfusible pels seus apèndixs pensors, talment com els dels insectes pregadéus (*Mantis religiosa*).

GAROTA VIOLETA
Sphaeroclinus granularis
Com altres garotes es col·loca objectes al damunt, com ara curculles i fulles de posidònia.

ERIOÇ DE SORRA
Echinocyamus pusillus
El seu esquelet és fàcil de trobar a la llargada, però el individu viu, que viuen enterrats a l'areny, passen desapercibuts.

ESPARTENYA
Stichopus regalis
LLONGO, PASTISSET
Una holotúria que ha passat de no tenir valor culinari a esdevenir un dels menjars més fons de la nostra gastronomia.

ABUNDÀNCIA
● Freqüent
● Poc freqüent
● Escàs

HÀBITAT
● Pelàgic
● Sorra
● Roca
● Alguer

FONDÀRIA
● Trec d'onada
● Pocafondària
● Mitja fondària
● Molt fondària

ALTRES
● Perillositat baixa
● Perillositat alta
● Interès gastronòmic

Dibuixos
Toni Llobet i François

PRESENCIA

Aquest pòster forma part de la col·lecció de l'Obra Social de Caixa Catalunya "Biodiversitat dels Països Catalans" per promoure el coneixement de la natura i educar en la necessitat de protegir el medi ambient. Pòsters i carpeta disponibles a les oficines de Caixa Catalunya.

Mol·luscs marins dels Països Catalans

POLIPLACÒFORS

ESCAPÒPODES

PANEL·LOGASTEROPODES

PANEL·LOGASTEROPODES

VETIGASTEROPODES

BIVALVES

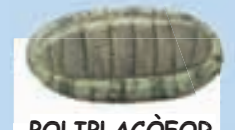
CENOGASTEROPODES

OPSTROBRANQUIUS

GASTEROPODES

CEFALÒPODES

ALTRES

POLIPLACÒFOR
Chiton sp.
Cloasca amb 8 plaques articulades, viuen adherits sota rocs en llocs somers. 0-10

ULLAL
Dentalium vulgare
Viu enterrat, excepte la punta de la cloasca, en fons sorrenes. 50 en avall

PATER·LOGASTEROPODES
Patella rustica
Adherida a les roques, prop d'on trenquen les onades. 0-2

PEU DE CABRIT
Arca noae
Sovint recoberta de l'espòncia taronja *Crambe crambe*. 1-40

OSTRÀ D'ALES
Pteria hirundo
Sovint entre les branques de les gorgònies, amb la cloasca desplegada sembla una oreneta. 10-80

PETXINA VARIADA
Chlamys varia
Cloasca asimètrica, amb gran variació de colors. 1-80

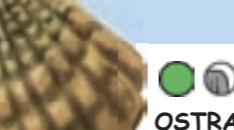
PETXINA DEL PELEGRÍ
Pecten jacobaeus
Té una cloasca -valva- còncava i l'altra planera. Símbol de les peregrinacions a Santiago de Compostel·la. 5-200

OSTRÀ VERMELLA
Spondylus gaederopus
Amb la valva dreta soldada a la roca i l'esquerre amb llargues digitacions 5-50

FÒLADA
Pholas
Forada roques i fustes. Blanca amb aspecte reticulat per les estries. 0-10

NAVALLA
Solen marginatus
Viu enterrada en posició vertical. 0-40

NACRA
Pinna nobilis
Antigament recollida per a ornamentació, ara protegida. Pot assolir el metre de llargada. Protegida i en recuperació. 4-50

Diodora
italica
A diferència de les pegel·lides, té l'apex foradat. S'adhereix a les roques. 0-30

SABATETA DEL NEN JESUS
Halioris tuberculata
Viu enganxada sota pedres. L'interior de la cloasca és nacrat. 0-30

PINTA LLIMA
Lima lima
Capaç de nedar amb el moviment de les valves. 2-1

ROSSELLONA XIRLA
Chamelea gallina
Subtriangular i arrodonida, bruna amb tons més clars. 3-4

ESCOPINYA DE GALLET
Cerastoderma edule
Especie pròpia de les comunitats d'estuari, amb carnis de salinitat. 0-5

CLOÏSSA FINA ALMEJA FINA
Venerupis decussata
Contorn el·líptic i color variable, amb radis foscos. 3-80

OU
Macra corallina
Exterior clar i interior morat. En costes planeres i obertes. 5-80

PETXINOT
Glycymeris glycymeris
Rodona i massissa, xarnera amb dents molt petites. 0-80

FULLA DE ROSA
Anomia ephippium
De forma variable perquè s'adapta al substrat on es fixa. Diversos colors. 1-40

ESCOPINYA PUNXENCA
Acanthocardia aculeata
Cloasca bruna amb espines clares. 10-40

LLUENTA
Callista chione
Superfície brillant i marronosa, amb bandes radials fosques; interior blanc. 5-80

CORN RUGÓS
Ranella olearia
Se'n pesquen amb arts de ròssec. 10-100

BALDUFA
Monodonta turbinata
Molt comú on trenquen les onades. 0-5

Calliostoma granulatam
Apareix sovint enganxat a xarxes de ròssec. 80

MUSCLO DE ROCA
Mytilus galloprovincialis
On trenquen les onades, sobre roques i també boies, caps i guilles d'embarcació. Comestible i cultivat. Captura regulada 0-2

TELLERINA
Donax trunculus
Interior lila; es captura amb gabies que s'arrossequen per fons somers de sorra. 1-20

CORC MARÍ
Teredo navalis
Amb la cloasca, perfora galeries a la fusta que recobreix amb secreció calcària, en forma de tubs blancs; era un flagell per a les naus.

ESCOPINYA GRAVADA
Venus verrucosa
Amb estries concèntriques, deu el nom a la deessa Venus, que va néixer damunt d'una conquilla. 1-100

NYACRE
Acanthocardia trüberrulata
Ferma, emprada com a castanyola en danses de pescadors. També exemplars blancs. 1-100

DÀTIL DE MAR
Lithophaga lithophaga
La seva secreció àcida forada les roques calcàries, on viu. 1-100

CARAGOL DE PETXINA
Astraea rugosa
Caragol críptic; la seva tapa (fava de mar, ull de Sta. Lúcia) és de més bon trobar.

Naticarius hebraeus
Avança per la sorra com una llevaneu i perfora la cloasca de les seves preses.

Cerithium
vulgatum
És comú trobar-ne de morts, ocupats per cranc ermitans. 1-30

Nassarius mutabilis

Thais haemastoma
Comuna a poca aigua, camuflada entre les algues. 0-5-20

CARAGOL DE PUNXES
Bolinus brandaris
Comestible. 5-200

PEU DE PELICÀ
Aporrhais pespelicani
Apareix sovint a les platges després dels temporals

ELM GRANELLÓS
Cassidaria echinophora
Sovint als mercats de peix. 30 en avall

Turritlella communis

Bittium reticulatum
Molt abundant a poca aigua, sobre algues. 1-30

PORCELLANA
Luria lurida
Nocturna, de cloasca lluent perquè el mantell l'embolcalla

GRA DE CAFÈ
Trivia monacha
Comuna en alguns llocs.

CANANA
Illex coindetii
De carn més dura que el calamar, i menys apreciada gastronòmicament. 5 en avall

SEPIOLA
Sepiella rondeletti
Petita, amb les aletes arrodonides. 20-40

SÈPIA
Sepia officinalis
Aplanada i, com el pop, varia de color si és molestada. Es pesca amb nanses on entra a pondre els ous. 0-300

CALAMAR
Loligo vulgaris
A diferència de la canana, que és menys apreciada en cuina, les dues aletes arriben fins a 2/3 del mantell. Se'l pesca de nits, atret per llums. 0-7

Tylodina perversa
Viu damunt de l'espòncia groga *Aplysina aerophoba*, que també és el seu aliment. Molt críptica. 5-20

Elysia timida
El llimac més abundant en fons somers rocosos. Mou els tentacles quan es desplaça. Menja algues i és capaç de conservar-ne els òrgans i que facin la fotosíntesi. 0-10

Flabellina affinis
De color malva, talment com les seves postes, que enrotlla sobre l'aliment, el cnidari *Eudendrium*. 0-30

Tethys fimbria
Amb un gran vel facial, pot nedar. Apareix a les xarxes de ròssec. 15 en avall

ARGONAUTA
Argonauta argo
Masclle petit -15 mm- i femella més gran (270 mm), amb cloasca fràgil on diposita els ous. Excepcionalment es troba la cloasca, a vegades damunt de garrotes que les empren com a para-sol.

POP ROQUER
Octopus vulgaris
Bru, críptic en el fons; tendeix a encauar-se i per això es pesca amb catúfols, uns recipients on es refugia i és atrapat. 0-5-150

POLPA
Octopus macropus
Especie nocturna, vermellosa i discreta. 5 en avall

VAQUETA SUÏSSA
Discodoris atromaculata
Llimac que retreu el plomall de brànquies i les antenes quan hom s'hi apropa. 10-40

Thuiridilla hopei
Té colors contrastats per advertir als depredadors que emet una secreció àcida i poc agradable. 0-30

Hypselodoris orsinii
Blau amb una línia dorsal clara i una altra que circumval·la el cos. Acumula repel·lents de l'espòncia que li serveix d'aliment. 0-10

Cratena peregrina
Comparteix hàbitat i aliment amb *Flabellina affinis*. 1-25

Dondice banyulensis
Com *Flabellina* i *Cratena*, és capaç d'aprofitar el poder urticant dels seus aliments -cnidaris- per a defensar-se. 10-30

LLEBRE DE MAR
Aplysia fasciata
Grossa. Neda gràcies als plecs laterals -parapodis-. 5 en avall

Els animals apareixen a escala aproximada dins dels grans grups representats

Producció: Revista Presència SL i l'Obra Social de CatalunyaCaixa
 Coordinació: Joan Ventura (Presència) i l'Obra Social de CatalunyaCaixa
 Disseny i Maquetació: Jordi Molins i Abdon Jordà
 Assessorament científic i Textos: Josep Maria Dacosta
 Correcció lingüística: Mel Bressó
 © Del pòster: Revista Presència SL i l'Obra Social de CatalunyaCaixa
 © De les il·lustracions: Toni Llobet - Setembre del 2011

Les cloques són parts d'animals vius, que són peces fonamentals dels ecosistemes. Recol·lecteu només les conques buides que trobeu a la platja.

ABUNDÀNCIA
 ● Molt abundant
 ● Abundant
 ● Comú
 ● Escàs
 ● Rar

HÀBITAT
 ● Fang
 ● Sorra
 ● Grava
 ● Gorgònies
 ● Alguer
 ● Pelàgic
 ● Roca
 ● Roca amb algues
 ● Escletxes, sota pedres

ALTRES
 2-20 Fondària on es troba (rang en metres)
 II Comestible

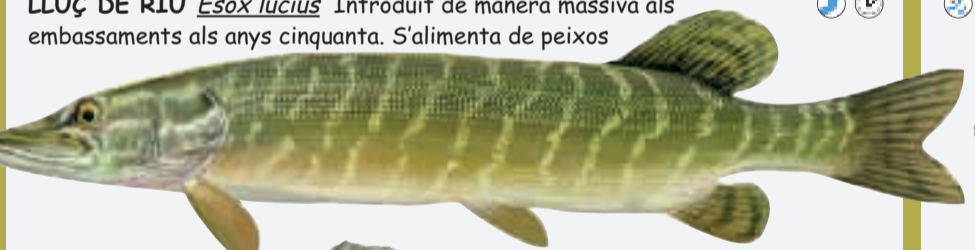

Dibuixos
 Toni Llobet i François

PRESENCIA

Aquest pòster forma part de la col·lecció de l'Obra Social de CatalunyaCaixa "Biodiversitat dels Països Catalans" per promoure el coneixement de la natura i educar en la necessitat de protegir el patrimoni natural. Pòsters disponibles a les oficines de CatalunyaCaixa.

Peixos de riu dels Països Catalans

 <p>LLAMPREA DE MAR <i>Petromyzon marinus</i> De pell nua, amb esquelet cartilaginós. Sense mandíbules. Fa la posta als rius en llits de pedres</p>	 <p>ANGUILA <i>Anguilla anguilla</i> Peix d'activitat nocturna, es reproduïx al mar dels Sargassos. Els alevins, coneguts com a angules, retornen als rius per créixer</p>	 <p>SABOGA <i>Alosa fallax</i> Espècie marina de la família de les sardines. Només es troba als rius per fer la posta, durant la primavera</p>	 <p>MADRILLETA ROJA <i>Chondrostoma arcasii</i> Té taques vermelles característiques a la base de les aletes pectorals, ventrals i anal. Petites poblacions molt localitzades</p>
 <p>ESTURIÓ DE L'ATLÀNTIC <i>Acipenser sturio</i> D'aspecte primitiu. Entra en el tram inferior dels grans rius per fer la posta. Comú a l'Ebre fins a la meitat del segle passat. Espècie en perill crític</p>		 <p>BOGA DE RIU <i>Chondrostoma polylepis</i> Originària del Tajo, ha arribat a les conques mediterrànies amb el transvasament Tajo-Segura</p>	 <p>MADRILLA DE L'EBRE <i>Chondrostoma miegi</i> L'únic peix de riu que s'alimenta d'algues, que arrenca amb el llavi inferior corni. Es troba a la part alta de la columna d'aigua</p>
 <p>TRUITA COMUNA <i>Salmo trutta</i> Típica de rius de muntanya. Coloració molt variable d'un riu a un altre. Als rius mediterranis, no és migradora</p>	 <p>BARB DE GRAELLS, BARB DE L'EBRE <i>Barbus graellsii</i> De cos més allargat i esvelt que altres barbs. Coloració de tons verdosos i grocs. Fa moles junt amb bagres i madrilles. També es troba al Llobregat i al Ter</p>	 <p>GOBI <i>Gobio lozanoi</i> D'aparència corporal reticulada. Descrit com a nova espècie fa només tres anys</p>	 <p>MADRILLA DEL TÚRIA <i>Chondrostoma turiense</i> Espècie de madrilla present als rius Túria i Millars</p>
 <p>BARB DEL SEGURA <i>Barbus sclateri</i> Similar al barb de l'Ebre, però més robust. Només es troba al riu Segura</p>	 <p>BARB MEDITERRANI <i>Barbus guiraonis</i> És similar al barb de l'Ebre, amb predomini de les tonalitats grises o marronoses. Present als rius del País Valencià</p>	 <p>LLOPET DE RIU, RABOSETA <i>Cobitis paludica</i> Peix bentònic que viu en trams baixos dels rius, en zones de poc corrent, amb sorra i vegetació aquàtica</p>	 <p>BAGRA <i>Squalius cephalus</i> Cos d'aspecte reticulat i gruixut, amb cap i ulls grossos. Es troba a tots els rius, des de l'Ebre fins a la Muga</p>
 <p>BARB CUA-ROIG <i>Barbus haasi</i> El seu nom prové de la tonalitat vermellosa de les aletes ventrals, anal i caudal, més intensa durant el període reproductor. Es troba del Llobregat cap al sud</p>	 <p>BARB DE MUNTANYA <i>Barbus meridionalis</i> Similar al barb cua-roig. De cap més petit. Es troba des del Besòs fins a la Muga</p>	 <p>LLOPET IBÈRIC <i>Cobitis calderoni</i> Bentònic. Viu en rius de la conca de l'Ebre més freds que el llopet de riu. Prefereix trams de sorra i grava amb aigües netes</p>	 <p>TENCA <i>Tinca tinca</i> Les escates petites li donen un aspecte encuirat. Prefereix les zones de fons fangós sense corrent de rius i llacs. No s'ha de confondre amb la carpa, anomenada "tenca" al delta de l'Ebre</p>
 <p>BARB DE MUNTANYA <i>Barbus meridionalis</i> Similar al barb cua-roig. De cap més petit. Es troba des del Besòs fins a la Muga</p>	 <p>BARB ROIG <i>Phoxinus phoxinus</i> Present en rius i llacs d'aigües ben oxigenades. En els mascles, els llavis i la base de les aletes es tornen vermells durant el període reproductor</p>	 <p>LLOP <i>Barbatula barbatula</i> Bentònic. Es troba en rius de la conca de l'Ebre, en zones de corrent moderat amb abundant presència de sorra, grava i pedres</p>	 <p>CAVILAT <i>Cottus gobio</i> Es troba només a la Garona. Cos sense escates. Fa nius a les cavitats de les roques, que cuida el mascle</p>
 <p>LLUÇ DE RIU <i>Esox lucius</i> Introduït de manera massiva als embassaments als anys cinquanta. S'alimenta de peixos</p>	 <p>CARPÍ <i>Carassius auratus</i> Semblant a la carpa, però sense barbillons. Criat com a peix ornamental, el seu color varia de gris a taronja</p>	 <p>TRUITA IRISADA <i>Oncorhynchus mykiss</i> D'origen nord-americà. No es reproduïx de manera natural als rius on s'introdueix</p>	 <p>ALBOR, ALBURN <i>Alburnus alburnus</i> Originari de l'Europa central. Té escates grans, argentades i fràgils. Ha substituït la madrilla en molts rius</p>
 <p>CARPA <i>Cyprinus carpio</i> Té una gran tolerància a les condicions adverses. D'origen eurasiàtic, va ser introduïda fa segles. Prefereix aigües fondes i sense corrent</p>	 <p>PERCA <i>Perca fluviatilis</i> Predadora d'origen europeu, s'ha introduït els últims anys en alguns embassaments i a la part baixa de l'Ebre. Menja peixos</p>	 <p>PEIX SOL <i>Lepomis gibbosus</i> D'origen nord-americà, pot arribar a ser molt abundant localment. Petit predador</p>	 <p>PSEUDORASBORA <i>Pseudorasbora parva</i> D'origen asiàtic, es va introduir al delta de l'Ebre fa uns cinc anys. Ara ja es troba a l'Ebre fins a arribar a l'Aragó</p>
 <p>RUTIL, MADRILLETA VERA <i>Rutilus rutilus</i> Espècie d'origen europeu. Prefereix zones de corrent reduït i abundant vegetació aquàtica</p>	 <p>PEIX GAT <i>Ameiurus melas</i> De coloració negra i amb pell nua. Procedent d'Amèrica del Nord, és un peix omnívor, que prefereix trams de riu sense corrent</p>	 <p>PERCA AMERICANA <i>Micropterus salmoides</i> D'origen nord-americà. És un gran predador de peixos, amfibis i aus. Prefereix les zones sense corrent amb vegetació</p>	 <p>SILUR <i>Silurus glanis</i> Piscívor. Originari del Danubi, és el peix més gran d'Europa. Pot arribar a fer tres metres de longitud</p>
 <p>GARDÍ <i>Scardinius erythrophthalmus</i> Cos aplanat lateralment, molt alt a la part mitjana. És una espècie gregària, d'origen centreeuropeu, típica de zones d'aigües lentes amb abundant vegetació aquàtica</p>	 <p>LUCIPERCA, SANDRA <i>Sander lucioperca</i> Originari del nord d'Europa, va ser introduït legalment a la Península. Menja peixos. Busca llocs fondos i d'aigua calma</p>	 <p>GAMBÚSIA <i>Gambusia holbrooki</i> D'origen nord-americà. Peix vivípar, amb una gran capacitat reproductora i de colonització. Acostuma a viure un any i pot reproduir-se amb pocs mesos de vida</p>	 <p>FARTET <i>Aphanis iberus</i> Originàriament es trobava en totes les zones d'aigües salabroses. A causa de la degradació d'aquests hàbitats, ara troba refugi a les salines i la seva xarxa de canals</p>

Espècies autòctones

Espècies autòctones

Espècies introduïdes

Espècies introduïdes

Peixos marins dels Països Catalans

Aigües litorals

 <p>RAJADA <i>Raja asterias</i> Endèmica de la Mediterrània, rarament supera els seixanta centímetres</p>	 <p>VACA TREMOLOSA <i>Torpedo marmorata</i> TREMOLOR (B) Pot produir descàrregues elèctriques per atordir les preses i foragitar els predadors</p>	 <p>MORENA <i>Muraena helena</i> Caçadora que s'amaga a forats i esclotxes, que vigila traient el cap, amb la boca mig oberta. Agressiva si es molesta, la mossegada és perillosa</p>	 <p>CONGRE <i>Conger conger</i> Es refugia a cavitats i esclotxes, d'on surt a caçar, sobretot de nit. Les femelles poden assolir els tres metres de llargada</p>	 <p>BRÒTOLA O MÒLLERA <i>Phycis phycis</i> Viu a coves i forats de la roca. Es pot observar de nit</p>	 <p>NERO O ANFÓS <i>Epinephelus marginatus</i> ANFÓS (B) MERO(V) Pot assolir mides molt considerables, de fins a un metre de longitud. Caça a l'aguait amagat a les roques. Escàs</p>
 <p>ESCÒRPORA FOSCA <i>Scorpaena porcus</i> ESCORPA (V) Caça a l'aguait, esperant immòbil la seva presa, camuflada al fons</p>	 <p>ROGER / MOLL DE ROCA <i>Mullus surmuletus</i> Rastreja el fons buscant aliment amb les seves barbes tàctils</p>	 <p>MOLL REIAL (RET) <i>Apogon imberbis</i> MARE D'ANFÓS (B) S'amaga a indrets foscos, sota roques i vaumes</p>	 <p>FORCADELLA (TRES-CUES) <i>Anthias anthias</i> Viu en grups vora fons rocosos, sobretot coral·lígens</p>	 <p>VACA SERRANA <i>Serranus scriba</i> VACA (B,V) Tímid caçador dels alguers de posidònia</p>	 <p>LLOBARRO <i>Dicentrarchus labrax</i> LLOP (B) Caçador ràpid i voraç, pot atènyer un metre de llargada. Molt costaner, s'endinsa a la desembocadura dels rius</p>
 <p>MILANA COMUNA <i>Dasyatis pastinaca</i> FERRASSA (B) MILÀ (V) Neda movent les aletes pectorals, com si fossin les ales d'un ocell. El fibló de la cua es verinós, i el fa servir com a arma de defensa</p>	 <p>SARD (SARG) <i>Diplodus sargus</i> Comú als fons rocosos i d'alguer. Menja tot rosegant mal·luscs, com ara musclos, així com garotes i altres invertebrats</p>	 <p>SARD IMPERIAL (SARG IMPERIAL) <i>Diplodus cervinus</i> SARG (V) Gras, discret i fonedís, i més aviat escàs</p>	 <p>PAGRE <i>Sparus pagrus</i> PÀGUERA (B) Més aviat solitari, pot assolir mides importants. Puntes blanques de la cua característiques</p>	 <p>ORADA (DAURADA) <i>Sparus aurata</i> DORADA (V) Típica dels trencants rocosos, pot formar males importants. També s'endinsa a les llacunes litorals i desembocadures</p>	 <p>LLISSA LLOBARRERA <i>Mugil cephalus</i> Peix comú, d'hàbits omnívors i poc exigent, s'endinsa als rius i apareix sovint als ports. S'acosta a la superfície</p>
 <p>MABRE <i>Lithognathus mormyrus</i> Viu als fons sorrencs litorals, on forma bancs prou nombrosos, que cerquen menjant furgant pel fons</p>	 <p>MORRUDA <i>Diplodus puntazzo</i> Similar al sard, però menys comuna, té el musell més en punta, característic</p>	 <p>VERADA <i>Diplodus vulgaris</i> VARIADA (B) VIDRIADA (V) Comuna a poca fondària, sobretot als fons rocosos i d'alguer. Pot formar grups de mides variables</p>	 <p>DÉNTOL <i>Dentex dentex</i> Solitari, té unes fortes dents que li donen nom. Els adults viuen a fons més profunds i puguen a caçar a aigües litorals</p>	 <p>CAVALLET DE MAR <i>Hippocampus guttulatus</i> El mascle té cura de la posta. Espècie rara i amenaçada</p>	 <p>AGULLETA <i>Syngnatus acus</i> AGULLA (B) Es camufla entre les tiges de posidònia</p>
 <p>CORBALL <i>Sciaenops ocellatus</i> ESCORBALL (B) Caçador discret que passa el dia amagat sota roques i esclotxes, de vegades en grups petits</p>	 <p>CÀNTERA <i>Spondyliosoma cantharus</i> Viu als fons tous, coberts d'alguer de posidònia. Característic l'extrem fosc de la cua. Rar a les nostres aigües</p>	 <p>SALPA (SAUPA) <i>Sarpa salpa</i> Herbívor, "pastura" les praderies de posidònia i les roques amb algues en grups compactes d'unes desenes d'individus</p>	 <p>OBLADA <i>Oblada melanura</i> DOBLADA (V) Molt comuna. Omnívora, s'acosta a les embarcacions buscant menjar. Segueix els submarinistes</p>	 <p>BOGA <i>Boops boops</i> Comuna i poc exigent, viu en grups i s'acosta a la superfície</p>	 <p>XUCLA <i>Spicara moena</i> SUCLA (V) Frequent als fons de posidònia, en grups. El mascle excava un niu a la sorra</p>
 <p>ESPET <i>Sphyrna tiburo</i> Gran depredador. N'apareixen de menuts a poca fondària. Maguts per la curiositat, encerclen els submarinistes</p>	 <p>TACÓ <i>Bathus pedas</i> PEDAC (B) TAPACULS(V) Es camufla perfectament als fons sorrencs. Molt voraç i confiat</p>	 <p>ARANYA <i>Trachinus draco</i> ARANYA BLANCA (B) Caçadora, viu amagada al fons. La seva aleta dorsal és verinosa, i la picada molt dolorosa</p>	 <p>JULIOLA, GUILA <i>Coris julis</i> DONZELLA (B, V) Comú. Femella de jove, esdevé mascle i pren colors més vius amb la maduresa</p>	 <p>TORD ROQUER (PETARQUET) <i>Symphodus roissali</i> ROQUER VERD (B) Viu a fons rocosos, amagat entre les algues</p>	 <p>TORD VERD / MÚSC <i>Labrus viridis</i> GRÍVIA (B) Més aviat solitari i tímid, s'amaga als fons rocosos i els alguers</p>
 <p>BAVOSA BLANCA <i>Blennius roulei</i> Endèmica a la Mediterrània. Molt territorial</p>	 <p>BAVOSA PETITA <i>Blennius sphinx</i> S'amaga a forats a poca fondària</p>	 <p>CAPSIGRANY <i>Blennius gattorugine</i> GALL FAVER (B) Una de les bavoses o blenids més gros i comú, als fons rocosos de poca fondària</p>	 <p>BURRET <i>Gobius buxichii</i> CABOT D'ORTIGA (B) CABUT(V) Molt comú, pren el color del fons i s'hi camufla</p>	 <p>TORD ROGENÇ (CANARI) <i>Symphodus mediterraneus</i> TORD ROQUER (B) Típic dels fons rocosos amb alguers, on es camufla</p>	 <p>TORD BECUD <i>Symphodus rostratus</i> TRUGETA (B) Inconfusible musell allargat. Exclusiu de la Mediterrània</p>
 <p>BAVOSA MORRUDA <i>Trypterygion tripteronotus</i> CABOT VERMELL (B) El mascle és molt llampant</p>	 <p>FUTARRA <i>Blennius trigloides</i> Viu allà on trenquen les ones, als forats i entre els musclos</p>	 <p>GÒBIT GROS <i>Gobius cobitis</i> CABOT DE ROCA (B) Gòbit de mida grossa i coloració críptica</p>	 <p>FADRÍ (MINISTRE, XUCLÀS) <i>Thalassoma pavo</i> COTXERO (V) Viu als fons rocosos exposats i batuts. Mascles solitaris</p>	 <p>TORD NEGRE <i>Labrus merula</i> TORD MASSOT (B) Viu discretament als fons rocosos i de posidònia</p>	 <p>TORD VER <i>Labrus bimaculatus</i> PASTANAGA (B) Escàs, els adults viuen a certa fondària</p>

Peixos marins dels Països Catalans

Pelàgics i de fons profunds

<p>SARDINA <i>Sardina pilchardus</i></p> <p>Forma moles molt denses que viuen prop de la superfície, a mar obert, on s'alimenten de plancton. És el peix més capturat al mar català. F: 10-100</p>	<p>SEITÓ <i>Engraulis encrasicolus</i></p> <p>ANXOVA, CENT-EN-BOCA</p> <p>Peix migrador molt gregari. A la primavera s'acosta al litoral, mentre que a l'hivern viatja a aigües profundes. F: 0-150</p>	<p>PEIX DE PLATA <i>Argentina sphyraena</i></p> <p>Viu en moles que naden entre dues aigües, prop del fons. Té un color platejat molt característic. F: 100-600</p>	<p>GALLET <i>Capros aper</i></p> <p>Se'n capturen, però no són apreciats gastronòmicament ja que tenen molta espina. En alguns llocs han constituït plagues. F: 100-400</p>	<p>SERRA DE BOU <i>Serranus hepatus</i></p> <p>Menut, és el serrà de fondària, present a tota mena de fons. F: 40 a 200</p>	<p>XANGUET <i>Aphia minuta</i></p> <p>Molt menut i quasi transparent, fa vida pelàgica quan és jove, mentre que els adults viuen prop del fons. F: 5-100</p>	<p>ROGER DE FANG <i>Mullus barbatus</i></p> <p>No supera els 30 cm i viu en substrats fangosos o sorrencs. El seu color rosat es fa més viu un cop capturat. F: 10-200</p>	<p>SONSO <i>Gymnamodytes cicereles</i></p> <p>Peix menut d'aigües relativament somes, s'enterra als substrats sorrencs, on és capturat amb un art específic, la sonsera. F: 5-80</p>	<p>PAGRE <i>Pagrus pagrus</i></p> <p>Com el pagell, viu solitari o en grups petits, sobre fons de roca, grava i sorra. Els exemplars adults arriben als 75 cm. F: 10-250</p>
<p>RAP <i>Lophius spp</i></p> <p>GRANOTA DE MAR</p> <p>Viu en fons fangosos. Gran predador, atreu les preses amb una espina que té al cap i que mou com una mena d'esquer. F: 50-1.000</p>	<p>MOLLA DE FANG <i>Phycis blennoides</i> FURA</p> <p>Els adults d'aquest peix de fons fangosos ocupen profunditats importants. Té una carn poc preuada, però se'n capturen sovint amb arts de róssec. F: 100-600</p>	<p>GALL DE SANT PERE <i>Zeus faber</i></p> <p>Viu solitari o en grups petits, i se'n troben tant prop del fons com entre dues aigües. S'alimenta en bona mesura de sardines, i pot arribar a fer mig metre. F: 20-200</p>	<p>PEIX VOLADOR <i>Cheilopogon heterurus</i></p> <p>Viu arran de superfície. Pot fer planades sobre el mar per escapar de predadors, amb les grans aletes pectorals, que són com ales. F: 0-20</p>	<p>MÈRO DE FONTS <i>Polyprion americanus</i> DOT</p> <p>Habitant dels fons rocosos profunds, cada cop n'hi ha menys. F: 80-300</p>	<p>SORELL BLANC <i>Trachurus mediterraneus</i></p> <p>Viu en grans moles i realitza migracions. Es pesca de nits, a la llum, i tot i que se'n capturen molts, és poc apreciat i se'n fan subproductes. F: 0-500</p>	<p>CÈRVIA <i>Seriola dumerilii</i></p> <p>PALOMIDA (CB)</p> <p>Gran migrador, neda molt de pressa i s'apropa a la costa a l'estiu, on fa moles. F: 0-200</p>	<p>PAGELL <i>Pagellus erythrinus</i></p> <p>Se'l troba a tota mena de fons, i a l'hivern visita fondàries importants. Pot arribar a fer mig metre. F: 10-300</p>	<p>BESUC <i>Pagellus acarne</i></p> <p>Viu en moles nombroses, en fons preferiblement sorrencs. F: 25-200</p>
<p>LLUÇ <i>Merluccius merluccius</i></p> <p>Els juvenils -anomenats llucets- formen moles denses, però els adults, de fins a mig metre, són més solitaris i se'n poden trobar fins a 1.000 m de fondària. F: 50-500</p>	<p>ESCOLA GROS <i>Molva molva</i></p> <p>Pot arribar a fer dos metres de longitud i viu en aigües profundes. F: 50-300</p>	<p>AGULLA <i>Belone belone</i></p> <p>Viu molt a prop de la superfície i pot saltar fora de l'aigua. Els joves sovintegen les goles dels rius i els estuaris, on formen moles. F: 0-2</p>	<p>MÒLLERA VERA <i>Trisopterus minutus capelanus</i></p> <p>CAPELLA</p> <p>Abundant en fons fangosos de la plataforma continental. F: 30-200</p>	<p>LLAMPUGA <i>Coryphaena hippurus</i></p> <p>Bona nedadora, viu a mar obert i sovint se la troba sota objectes flotants. Arriba als dos metres de llargària. F: 0-50</p>	<p>PALOMIDA <i>Lichia amia</i> LLETJA</p> <p>Viu mar enfora, però visita aigües litorals a l'estiu. N'hi ha de més de dos metres de llargària. F: 0-150</p>	<p>BESUC DE LA PIGA <i>Pagellus bogaraveo</i></p> <p>Els juvenils apareixen en aigües litorals, fins i tot als ports, però els adults viuen en aigües fondes, a marges de recs, talussos, etc. F: 40-400</p>	<p>PEIX LLUNA <i>Mola mola</i></p> <p>BOT</p> <p>Manso, fa vida pelàgica. A l'estiu s'apropa a la costa, on se'l pot sorprendre surant de costat, i de vegades fuig botant sobre l'aigua propulsat per les seves imponents aletes. S'alimenta de meduses. F: 0-400</p>	<p>BESUC DE LA PIGA <i>Pagellus bogaraveo</i></p> <p>Els juvenils apareixen en aigües litorals, fins i tot als ports, però els adults viuen en aigües fondes, a marges de recs, talussos, etc. F: 40-400</p>
<p>RÈMORA <i>Remora remora</i></p> <p>Mitjançant una aleta especial que té sobre el cap, s'adhereix a taurons, tortugues marines i cetacis. F: 0-500</p>	<p>CINTA <i>Cepola macrophthalmia</i></p> <p>Típica de fons fangosos, és capturada sovint, però la seva carn serveix per a poc més que per fer brous. Té forma de cinta de color rosa. F: 30-200</p>	<p>MELVA <i>Auxis rochei</i> BALDUFÀ</p> <p>D'hàbits pelàgics, quan salta fora l'aigua gira sobre si mateixa, i d'aquí li ve el nom de baldufa. F: 0-50</p>	<p>BONÍ TOL <i>Sarda sarda</i></p> <p>Té hàbits migradors i viu a alta mar, però s'acosta al litoral, sobretot a finals d'estiu. F: 0-200</p>	<p>DRAGÓ VER <i>Callionymus lyra</i> GUI NEU VERMELLA</p> <p>Viu sobre el fons, on captura petits invertebrats. És un peix solitari, territorial i molt agressiu en època de zel. F: 50-300</p>	<p>RAFET <i>Eutrigla gurnardus</i></p> <p>LLUERNA VERDA, CAP D'ASE</p> <p>D'hàbits gregaris, realitza migracions des de les aigües profundes on passa l'hivern cap a prop del litoral, on es reproduïu. F: 20-200</p>	<p>ESCÒRPORA ALLARGADA <i>Scorpaena elongata</i></p> <p>Com les altres escòrporas, és un peix predador, solitari i territorial, que viu sobre els fons profunds. F: 100-800</p>	<p>LLUERNA ROSSA <i>Trigla lucerna</i></p> <p>Propia d'aigües poc profundes, sobretot a l'estiu, on viu en grups sobre fons de sorra i grava. F: 50-150</p>	<p>PEIX BALLESTA <i>Balistes carolinensis</i></p> <p>Viu sol o en petits grups prop de la costa, en fons rocosos. S'alimenta de crustacis i mol·luscos que trenca amb les seves dents poderoses. D'aigües càlides, cada cop se'l troba més al nord a causa del canvi climàtic. F: 5-100</p>
<p>SABRE VER <i>Lepidopus caudatus</i> SERRETA</p> <p>Predador voraç, viu prop del fons, però també s'acosta a la superfície. Pot superar el metre de llargària. F: 100-400</p>	<p>RATA <i>Uranoscopus scaber</i> SALTABARDI SSA</p> <p>Viu mig enterrada al fons, esperant les seves preses. No supera els 30 cm. El cos presenta dues espines de punxada dolorosa. F: 20-100</p>	<p>TONYINA <i>Thunnus thynnus</i></p> <p>Molt corpulenta, gregària i excel·lent nedadora, efectua migracions que temps enrere l'apropaven a la costa, on es capturava amb almadraves. La pesca intensiva per nodrir el voraç mercat japonès està posant en joc la seva pervivència. F: 0-100</p>	<p>VERAT <i>Scomber scombrus</i></p> <p>És un dels peixos blaus més capturats. Molt gregari i migrador, viu en fondàries considerables, però se'l pesca a la llum. F: 0-250</p>	<p>PENEGAL <i>Helicolenus dactylopterus</i> RUFINA</p> <p>Peix de la família de les escòrporas propi de fons profunds, si bé les larves i els juvenils són pelàgics. F: 100-1.000</p>	<p>LLUERNA ROSSA <i>Trigla lucerna</i></p> <p>Propia d'aigües poc profundes, sobretot a l'estiu, on viu en grups sobre fons de sorra i grava. F: 50-150</p>	<p>PALAIÀ VERA <i>Citharus linguatula</i> PELUDA</p> <p>Peix pla que viu sobre els fons fangosos, on s'alimenta de peixos, crustacis i mol·luscos. F: 60-400</p>	<p>BRUIXA <i>Lepidorhombus boschii</i> LLI SÈRIA</p> <p>Com altres peixos plans, no té una forma simètrica, sinó que neda lateralment sobre el fons. Viu en substrats fangosos i sorrencs. F: 20-1.000</p>	<p>LLenguado VER <i>Solea vulgaris</i></p> <p>De dia viu enterrat al fang, amb els ulls que sobresurten del substrat, i surt de nit a caçar. Els juvenils viuen en aigües litorals. F: 0-200</p>
<p>PEIX ESPASA <i>Xiphias gladius</i> EMPERADOR</p> <p>Espècie migradora i predadora de peixos pelàgics i calamars. Pot presentar un comportament agressiu vers altres peixos, com ara taurons, per defensar el territori. F: 0-800</p>	<p>BIS <i>Scomber japonicus</i> BISOL</p> <p>Té hàbits pelàgics, però en general defuig la llum i s'acosta a la superfície només quan fosqueja. F: 0-250</p>	<p>LLUERNA ROSSA <i>Trigla lucerna</i></p> <p>Propia d'aigües poc profundes, sobretot a l'estiu, on viu en grups sobre fons de sorra i grava. F: 50-150</p>	<p>LLUERNA ROSSA <i>Trigla lucerna</i></p> <p>Propia d'aigües poc profundes, sobretot a l'estiu, on viu en grups sobre fons de sorra i grava. F: 50-150</p>	<p>LLUERNA ROSSA <i>Trigla lucerna</i></p> <p>Propia d'aigües poc profundes, sobretot a l'estiu, on viu en grups sobre fons de sorra i grava. F: 50-150</p>	<p>LLUERNA ROSSA <i>Trigla lucerna</i></p> <p>Propia d'aigües poc profundes, sobretot a l'estiu, on viu en grups sobre fons de sorra i grava. F: 50-150</p>	<p>LLUERNA ROSSA <i>Trigla lucerna</i></p> <p>Propia d'aigües poc profundes, sobretot a l'estiu, on viu en grups sobre fons de sorra i grava. F: 50-150</p>	<p>LLUERNA ROSSA <i>Trigla lucerna</i></p> <p>Propia d'aigües poc profundes, sobretot a l'estiu, on viu en grups sobre fons de sorra i grava. F: 50-150</p>	<p>LLUERNA ROSSA <i>Trigla lucerna</i></p> <p>Propia d'aigües poc profundes, sobretot a l'estiu, on viu en grups sobre fons de sorra i grava. F: 50-150</p>

Taurons i rajades dels Països Catalans

MOIXINA
Galeus melastomus
GATA MOIXA (B)
Viu sobre fons tous de sorra o fang, on es captura amb xarxes de ròsec i palangres de fondària

GAT
Scyliorhinus canicula
GAT (B)
El tauró més abundant de la Mediterrània. La seva activitat depredadora la fa de nit. Pescat profusament

GATVAIRE
Scyliorhinus stellaris GATO (B)
Actiu al capvespre. Durant el dia desconsa. Es fa un cabdell si se'l molesta

TAURÓ SEDÓS
Carcharhinus falciformis
Molt rar a les nostres aigües. Neda força ràpid i sempre a prop de la costa. S'alimenta de peixos però no rebutja la carnyonya

TAURÓ FOSC
Carcharhinus obscurus
TABURÓ, TIBURÓ (V)
Especie costanera, excel·lent nedadora entre dues aigües. Menja peixos, altres taurons i rajades, carnyonya i escombraries

TAURÓ GRIS
Carcharhinus plumbeus
Prefereix les aigües càlides. Realitza migracions reproductives. Menja petites preses que traba al fons

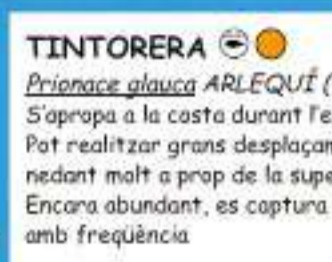

MUSSOLA
Mustelus mustelus
MUSSOLA VERA (B)
És força capturada pel seu valor comercial

MUSSOLA DE TAQUES BLANQUES
Mustelus asterias MUSSOLA DENTUDA (V)
Molt activa a la nit. Carn bona i molt apreciada. No massa abundant

MUSSOLA CARALLÓ *Galeorhinus galeus*
CA MARI (B), CARALLÓ (V)
Menja preses diverses, sempre vives o mortes fa poc. Té interès comercial i importància econòmica

TINTORERA
Prionace glauca ARLEQUI (V)
S'apropa a la costa durant l'estiu. Pot realitzar grans desplaçaments nedant molt a prop de la superfície. Encara abundant, es captura amb freqüència

TAURÓ MARTELL
Sphyrna tiburo CORNUDA, LLUNADA (B), CORNAÏLLA (V)
Es traba tant a la costa com a alta mar. Pot realitzar migracions i molt freqüentment forma grups. Sembla bastant tolerant amb la temperatura de l'aigua

MARRAIX
Lamna nasus
TAULÓ (B)
Excel·lent nedador, busca corrents d'aigua freda. A l'estiu s'apropa a la costa. Té interès comercial

SOLRAIG *Isurus paucus* MARRAITX (B)
Pot ser gregari i realitzar migracions a la recerca d'aigües temperades i càlides. Té la facultat de saltar fora de l'aigua. Carn molt preuada

SOLRAIG DE SORRA CLAPEJAT
Carcharias taurus SALRAIG (V)
Viu, solitari o en grups, en els fons sorrencs de la plataforma continental. També se'l pot trobar nedant entre dues aigües al capvespre

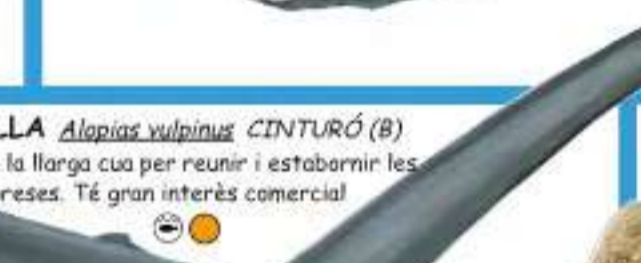

PELEGRÍ
Cetorhinus maximus
El tauró més gran del Mediterrani. A la primavera i a l'estiu passa prop de la costa, en solitari o en grups de fins a sis exemplars. Menja organismes planctònics

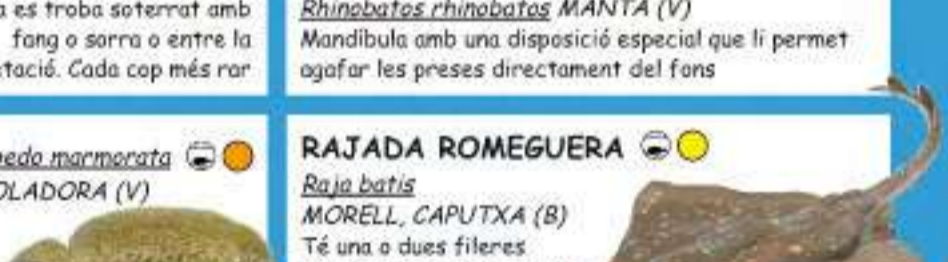

TAURÓ BLANC *Carcharodon carcharias*
SALROIG (B), TABURÓ, TIBURÓ (V)
Habitant de mar obert, es pot apropar a la costa. Viu sol o en petits grups. A les nostres aigües segueix els moviments migratoris de les tonyines

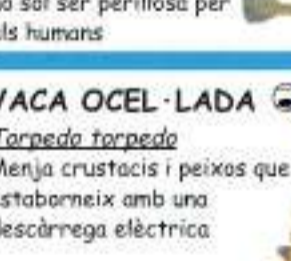
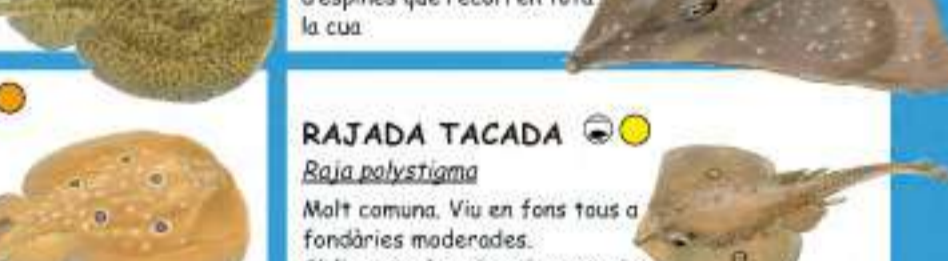

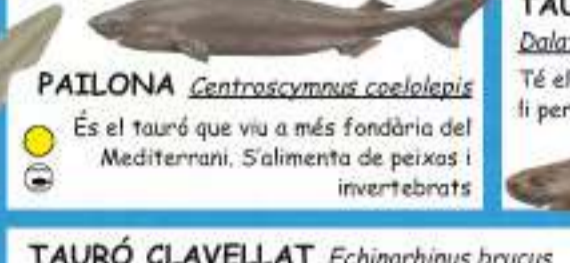

NEGRET *Etmopterus spinax*
El tauró més petit del Mediterrani. Més actiu de nit, s'apropa a la costa per menjar peixos, crustacis i mol·luscs. Força comú

BOCADOLÇA *Heptranchias perlo*
BOCADOLÇA FOSC (B)
Presenta set parells de fenedures branquials. Nedant, és poc actiu però resisteix molt

PORC MARÍ
Oxynotus centrina PORC DE MAR (V)
Té l'espina de la primera dorsal dirigit cap endavant. Solitari

TAURÓ DE MORRO XATO
Dalatias licha
Té el fetge amb un alt contingut d'oli que li permet assolir la flotabilitat neutra

GUTXO BRUT
Centrophorus granulosus
ULLAS (B) Localment abundant. Forma agrupacions més o menys compactes

VACA OCEL·LADA
Torpedo torpedo
Menja crustacis i peixos que estaborneix amb una descàrrega elèctrica

RAJADA TACADA
Raja polystigma
Molt comuna. Viu en fons tous a fondàries moderades. S'alimenta de peixos i crustacis

BOCADOLÇA DE MORRO RODÓ
Hexanchus griseus
BESTRIU (B)
Presenta sis parells de fenedures branquials. Solitari. Natació lenta però resistent. Actiu de nit

TAURÓ CLAVELLAT *Echinorhinus brucus*
Cos cobert de denticles dèrmics grans i irregularment repartits. De moviments lents, viu en aigües poc fondes de la plataforma i del talús continental. Molt escàs

TAURÓ DORMILEGA
Somniosus rostratus
Comú localment. Menja peixos i invertebrats bentònics

ESCURÇANA *Dasyatis pastinaca*
MILANA, FERRASSA (B), SERRERA (V)
L'espina de la cua té una glàndula metzinosa capaç de produir una ferida molt dolorosa

MANTA *Mobula mobular*
Gran però inofensiva. Les extensions al cap en forma de banyes l'ajuden a capturar l'aliment